

79

A. N. ΚΛΗΜΗ

Dr 637

ΟΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ ΕΙΣ ΤΗΝ ΛΕΣΒΟΝ

(Ανατύπωσις ἐκ «τοῦ Συνεταιριστοῦ»)

ΑΘΗΝΑΙ

1937

Α. Ν. ΚΛΗΜΗ

Πέχυν Ελευθερία Βενεζίνη
? Θεσσαλονίκη

ΟΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ ΕΙΣ ΤΗΝ ΛΕΣΒΟΝ

(Ανατύπωσις ἐκ «τοῦ Συνεταιριστοῦ» ἔτος ΙΓ'. φ. 3
καὶ 4—5).

ΑΘΗΝΑΙ

1937

Α΄.

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Τὸ ἀστοχωρικὸν τοπεῖον τῆς Λέσβου ἀποτελεῖ, ὡς ἐκ τῆς φύσεως του, εὐρὺ πεδίον δράσεως τῶν Συνεταιρισμῶν καὶ δὴ τῶν παραγωγικῶν καὶ τῶν ἀπὸ κοινοῦ πωλήσεως τοιούτων. Ἐκ παραλλήλου καταφανὴς εἶναι ἡ δυνατότης καὶ ἀναγκαιότης, λόγῳ τῆς ἐπικρατούσης μονοκαλλιεργείας, τῆς ὀργανώσεως τῶν ἀπὸ κοινοῦ προμηθειῶν τῶν κυριωτέρων εἰδῶν ποῦ ἀναγκαιοῦν εἰς τὴν οἰκιακὴν οἰκονομίαν καὶ τὴν καλλιέργειαν, καθὼς καὶ τῶν ἀναγκαιουσῶν νομῶν διὰ τὸ ζῳικὸν κεφάλαιον. Ἡ ἐπιτυχὴς πρακτικὴ πλαισίωσις τῶν θεωρητικῶν ἀρχῶν τοῦ συνεταιρισμοῦ εἰς τὴν οἰκονομίαν τῆς Νήσου ἀναγνωρίζεται γενικῶς ὡς πολὺ δυνατὴ.

Ἡ κατωτέρω περιληπτικὴ ἐργασία ἐπιχειρεῖ νὰ μελετήσῃ τὸ ἔδαφος ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἐκλήθησαν νὰ οἰκοδομήσουν οἱ Συνεταιρισμοὶ ὡς καὶ τὴν σημερινὴν θέσιν τούτων, νὰ ἐπισημάνῃ τὰ ἀσθενῆ σημεῖα τοῦ ὅλου ζητήματος τῶν λεσβιακῶν συνεταιρισμῶν καὶ δὴ τῶν ἐλαιουργικῶν τοιούτων, καὶ νὰ διατυπώσῃ ἐπὶ τῶν ζητημάτων τὰ ὁποῖα ἤδη ἔχουν ἀνακύψει καὶ ἡ τοιαύτη ἢ τοιαύτη ἐπίλυσις τῶν ὁποίων προώρισται νὰ ἐπιδράσῃ οὐσιωδῶς ἐπὶ τῆς περαιτέρω ἐξελίξεως τῆς συνεταιριστικῆς κινήσεως ἐν τῇ Νήσῳ, τὰς θεωρουμένας ὡς ἀναγκαίας καὶ συμφερούσας, εἰς τὴν οἰκονομίαν τοῦ ἀγρότου καὶ τοῦ συνόλου καὶ εἰς τὴν συνεταιριστικὴν ἰδέαν, λύσεις.

A. N. ΚΛΗΜΗΣ

Β΄.

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΙΣ ΤΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΙΣ ΤΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ

I.

Ἡ Λέσβος, καὶ ἰδίᾳ αἱ ἔλαιοπαραγωγικαὶ περιφέρειαι αὐτῆς (νότιον καὶ ἀνατολικὸν μέρος τῆς Νήσου κυρίως) ὑπῆρξαν καὶ εἶναι εἰσέτι τοπεῖα κατ' ἐξοχὴν ἀστοχωρικά.

Ἡ σύνθεσις τοῦ πληθυσμοῦ, αἱ ἐπιδόσεις αὐτοῦ καὶ ὅλαι αἱ συναφεῖς πρὸς τὴν ζωὴν ἐκδηλώσεις ἀποδεικνύουν ἀληθεστάτην τὴν διαπίστωσιν ταύτην. Λόγοι πολλοὶ καὶ ποικίλοι—γεωγραφικοί, ἁκλιματολογικοί, ἔδαφολογικοί, ἱστορικοί—ἔχουν δημιουργήσει τὴν τοιαύτην κατάστασιν. Ἡ ἔλαια εἰς τὰς ὡς ἄνω ἀναφερομένας περιφερείας κατέχει τὸ σύνολον σχεδὸν τῆς ἐκτάσεως. Οἱ ἀλληλοτεμνόμενοι κατὰ πάσας τὰς διευθύνσεις χαμηλοὶ πετρῶδεις λόφοι εἶναι κατάφυτοι. Καὶ ὅμως ὁ Λέσβιος ὑπῆρξε καὶ εἶναι καὶ σήμερον περισσότερον ἔμπορος—βιοτέχνης παρὰ γεωργός. Ἡ παραγωγή τῶν ἔλαιοδένδρων του εἶναι μᾶλλον ἐπιβοηθητικὴ τῆς οἰκονομίας του, σχεδὸν οὐδέποτε ἢ μόνη βάσις αὐτῆς. Εἰς τὴν συλλογὴν τοῦ καρποῦ τῆς ἔλαιας καὶ διὰ τὴν ἐλαχίστην καλλιέργειαν τοῦ δένδρου, εἶναι ἀληθές, ὅτι ἐργάζεται προσωπικῶς μετὰ τῶν μελῶν τῆς οἰκογενείας του καθ' ὠρισμένας ἐποχάς. Καθ' ὅλην ὅμως τὴν ἄλλην περίοδον ἐπιδίδεται εἰς τὸ ἐπάγγελμά του.

II.

Ἐπῆρξεν ἐποχὴ κατὰ τὴν ὁποίαν οἱ Λέσβιοι γενικῶς δὲν ἠσθάνοντο τὴν ἀνάγκην νὰ συνεταιρισθοῦν. Αἷτια πολλὰ καὶ ποικίλα εἶχον δημιουργήσει τὴν τοιαύτην κατάστασιν. Ἄλλὰ τὸ σπουδαιότερον ἦτο τοῦτο : ἡ σφριγῶσα οἰκονομικὴ τοῦ τόπου ζωὴ. Δὲν θὰ ἐπιμείνωμεν ἐδῶ διὰ τὴν πρὸ τοῦ 1900 περίοδον, ὅτε ἡ εὐτυχία ἦτο κοινὸν ἀγαθὸν, καθ' ὅσον τοῦλάχιστον ἐξαρτᾶται αὕτη ἐκ τῆς οἰκονομικῆς ἐπαρκειᾶς. Βεβαίως ὑπῆρχε καὶ τότε ἡ φοβερὰ ἐκμετάλλευσις, ἀλλ' αὕτη ἦτο ἀνεπαίσθητος πρὸ τῆς ζητήσεως τῆς ἐργατικῆς δυνάμεως καὶ τῶν λεσβιακῶν προϊόντων, ζητήσεως ἣτις ἐξησφάλιζε ἄφθονα τὰ μέσα πρὸς ζωὴν. Ἡ περίοδος αὕτη ἦτο περίοδος ἀνθηρότητος οἰκονομικῆς. Ὁ μικρέμπορος συνάμα καὶ μικροεπαγγελματίας ἀνεχώρει συνήθως ὀλίγον πρὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ θερισμοῦ καὶ γενικῶς κατὰ τὰς ἐποχὰς τῆς συγκομιδῆς εἰς τὴν Μικρὰν Ἀσίαν μὲ μόνον ἐφόδιον τὴν ἐργατικὴν του δύναμιν ἢ ἓνα σάκκον σάπωνος διὰ νὰ ἐπιστρέψῃ μὲ σάκκους ὀλοκλήρους παντοίων τροφίμων καὶ ἀνάλογον χρηματικὸν κεφάλαιον. Ἡ μικροεργασία τοῦ ἐπαγγελματίου ἐξηγοράζετο πλουσιοπαρόχως εἰς τὴν Μικρὰν Ἀσίαν ὅπου ἡ ἀνταλλακτικὴ οἰκονομία ἐκυριάρχει, τῆς χρηματικῆς μὴ οὔσης εἰσέτι ἐξ ἴσου ἀνεπτυγμένης, (ἐκτὸς εἰς τὰς παραλίους πόλεις). Αἱ ἀγοραὶ τοῦ Εὐξείνου, τῆς Ρωσσίας, τῆς Ρουμανίας ἀποτελοῦν εἰς εὐρείαν κλίμακα πεδίον δράσεως τῶν Λεσβίων. Ἡ ναυτιλία καὶ τὸ ἐμπόριον ἀκμάζει. Ἡ γεωργικὴ παραγωγὴ εἶναι κατὰ πολὺ ὁ ἄξων πῆριξ τοῦ ὁποίου ἀναπτύσσεται καὶ κινεῖται ἡ ναυτι-

λία καὶ τὸ ἐμπόριον. Οὐδεὶς ὁμῶς ἐνδιαφέρεται πρὸς αὐτήν, ὡς πρὸς τὴν γεωργίαν, ὡς ἐννοοῦμεν τὸ ἐνδιαφέρον τοῦτο σήμερον. Ἐνδιαφέρονται ἀπλῶς διὰ τὴν κίνησιν ἣτις δημιουργεῖται περίεξ τῆς γεωργικῆς παραγωγῆς. Ἰδίως διὰ τὴν κίνησιν ταύτην ἐνεργῶς ἐνδιαφέρονται οἱ μεγαλοκτηματῖαι, κυρίως μὲν ὑπὸ τὴν ιδιότητά των τῶν ἐμπόρων—βιομηχάνων—τραπεζιτῶν, μᾶλλον δευτερευόντως δὲ ὑπὸ τὴν ιδιότητά των ὡς παραγωγῶν. Ἐξακολουθοῦν ὁμῶς νὰ ἐπιδιώκουν τὴν ἐπέκτασιν τῆς ἐγγείου ιδιοκτησίας των, ὅχι τόσον διὰ τὴν πρόσοδον τῆς παραγωγῆς, ὅσον διότι διὰ τοῦ μέτρου τούτου θέτουν βάσεις οἰκονομικὰς ἀλλὰ καὶ κοινωνικὰς καὶ ἐπανξάνεται γενικῶς ἡ ἐπιρροή των ἡ οἰκονομικὴ καὶ κοινωνικὴ ἐπὶ τῶν λοιπῶν μικροκτηματιῶν. Διὰ τοὺς τελευταίους κυρία πρόσοδος, εἰς τὴν ὁποίαν συγχνάκις ἀποβλέπουν, εἶναι ἡ ἐργασία των πλησίον «τοῦ ἀφεντικοῦ», εἴτε εἰς τὰ ἐργοστάσια αὐτοῦ, εἴτε ὡς ναυτικοί, εἴτε ὡς ἐργάται, εἴτε ὡς μικροεπαγγελματῖαι.

Ἄλλωστε ἂν ὑπάρχη κέρδος τοῦτο δέον νὰ ἀναζητηθῆ συγχρόνως εἰς τὴν καλλιέργειαν τῆς ἐλαίας καὶ τὴν ἐμπορίαν τῶν προϊόντων της, πρᾶγμα πού μόνον ὁ ἐργοστασιάρχης — τραπεζίτης—μεγαλοκτηματῖας ἠδύνατο νὰ κάμῃ μὲ τὰς γνωριμίας του καὶ τὸν οἰκονομικὸν ἔξοπλισμόν του ἀλλὰ καὶ μὲ τὸ θάρρος του καὶ τὴν ἀποφασιστικότητά του.

Καθ' ἣν στιγμὴν τὸ ἄτομον εὐρίσκει μεγαλυτέρας ἀποδοχάς, ἀπασχολούμενον εἰς τὴν ναυτιλίαν ἢ εἰς ἐπαγγελμά τι, δὲν ἐπιδίδεται εἰς τὴν γεωργίαν ὡς πρὸς βασικὴν ἐνασχόλησιν ἐξ ἧς ἀποβλέπει νὰ ἐξασφαλίσῃ τὰ μέσα τῆς βιώσεώς του.

Αὐτὰ διὰ τὴν προπολεμικὴν κυρίως περίοδον.

Ἄλλ' ἐπῆλθον ριζικαὶ μεταβολαί : Οἱ ἐπακολουθήσαντες Βαλκανικοὶ πόλεμοι, ὁ Εὐρωπαϊκὸς καὶ τὸ ἐπιστέγασμα ὅλων, ἡ Μικρασιατικὴ καταστροφή, κατέφεραν καιρίον κτύπημα εἰς τὴν οἰκονομίαν τοῦ τόπου διότι ἐπέφεραν : α) τὴν μείωσιν τῆς ζητήσεως προϊόντων ὑπὸ τοῦ ἔξωτερικοῦ καὶ τὸν ἀποκλεισμόν μας ἀπὸ τὰς ξένας ἀγορὰς καὶ β) τὴν αὔξησιν τῶν προσφερομένων ἐργατικῶν χειρῶν (εἰς τὰς καθαρῶς γηγενεῖς λεσβιακὰς χεῖρας προσετέθησαν καὶ αἱ προσφυγικαί, τόσον αἱ ἐμπορικαὶ καὶ βιοτεχνικαὶ ὅσον καὶ αἱ ἀγροτικά).

Ἡ ταυτόχρονος αὔξησις τῶν ἐργατικῶν μονάδων καὶ ἡ μείωσις τοῦ πεδίου ἐκμεταλλεύσεως ἐπιφέρει μαρασμόν ὃχι μόνον τῆς ἐμπορικῆς καὶ βιοτεχνικῆς τάξεως ἀλλὰ καὶ τῆς ναυτικῆς τοιαύτης. Αὔξανομένου τοῦ πληθυσμοῦ τὸ ἔδαφος ἐκμεταλλεύσεως μειοῦται ἀποτόμως καὶ οὕτω ὁ κλοιὸς ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον περισφίγγει τὴν ζωτικότητα τῆς Νήσου. Τὰ δημογραφικὰ περισσεύματα δὲν εὐρίσκουν διέξοδον εἰς τὰς εὐφόρους πεδιάδας, τοὺς λιμένας καὶ τὰ ἐμπορικὰ κέντρα τῆς Μικρᾶς Ἀσίας καὶ τοῦ Εὐξείνου. Ἡ Θράκη δέχεται τὴν ἐπωφελῆ ἐγκατάστασιν τῶν προσφυγικῶν πληθυσμῶν καὶ δὲν παραμένει πλέον ἱκανοποιητικὸν ἔδαφος ἐμπορικῆς καὶ ἐπαγγελματικῆς ἐκμεταλλεύσεώς της παρὰ τοῦ Λεσβίου. Ἡ Τουρκία, ἡ Ρουμανία, ἡ Ρωσσία διακηρύττουν καὶ ἀποδεικνύουν διὰ συνεχῶν μέτρων ὅτι ὑπάρχει ἐκάστη διὰ τὸν ἰδικὸν τῆς πληθυσμόν. Ὁ ἀντίκτυπος ἐκ τῶν καταρρεουσῶν βάσεων τῆς λεσβιακῆς ἀνθηρότητος εἶναι αἰσθητὸς εἰς ὅλας τὰς ἀλληλοεξαρτωμένας οἰκονομικὰς μονάδας, εἰς κάθε ἄτομον.

Ἴδου ποῦ ἐμφανίζεται ἡ στροφή πρὸς τὴν γεωργίαν, ὡς πρὸς τὴν γεωργίαν, καὶ ἡ ἀνάγκη τοῦ κλεισίματος τῶν ρηγμάτων, πρὸς συγκράτησιν τῆς οἰκονομίας καὶ ἐπαναδιοργάνωσιν. Ὁ Συνεταιρισμὸς μεταλαμβάνουθεις ἐν Λέσβῳ κατὰ τὴν μετὰ τὸ 1920 περίοδον⁽¹⁾ προσέφερε κατὰ τὸ δυνατόν τὴν πολύτιμον συμβολὴν του εἰς τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ ἐπιτελουμένου ἐλιγμοῦ εἰς τὴν οἰκονομίαν τοῦ τόπου. Τὸ πλοῖον ἔκτοτε παρὰ τὴν ἀντίδρασιν προσώπων καὶ πραγμάτων ἐξακολουθεῖ τὸν δρόμον του πρὸς τὸν ἀσφαλῆ λιμένα, παλαῖον πρὸς τὰς πανταχόθεν ἐξαπολυομένας καταγιγίδας, ἀλλὰ πολλάκις καὶ πρὸς τοὺς, ἐξ αὐτῆς τῆς ὑπερβολικῆς ἀνησυχίας τῶν ἐπιβατῶν, ἐπερχομένους κλυδωνισμούς.

III.

Ὅπως εἶναι γνωστὸν ἡ ἀνάγκη ἐπέδρασε παρ' ἡμῖν ὡς καὶ εἰς ἄλλας χώρας κατὰ πολὺ εἰς τὴν ἴδρυσιν τῶν συνεταιρισμῶν. Ἀκριβῶς δὲ ἐκεῖ ἀναπτύσσονται περισσότερον οἱ συνεταιρισμοὶ καὶ δὴ οἱ πιστωτικοί, ὅπου αἱ χρηματικαὶ κυρίως ἀνάγκαι τῶν οἰκονομικῶν μονάδων εἶναι περισσότεραι, ὅπου ἡ ἐκμετάλλευσις εἶναι μεγαλυτέρα. Τὸ τελευταῖον τοῦτο ἂν καὶ ὑπῆρχε καθ' ὅλην τὴν ὡς ἄνω διαγραφείσαν περίοδον δὲν ἐφαίνετο λόγῳ τῶν γενικῶν συνθηκῶν τὰς ὁποίας ἐσκιαγραφήσαμεν.

Ἡ πρώτη ἀξιόλογος ἔλλειψις χρημάτων ὀδηγεῖ εἰς τὸ γραφεῖον τοῦ μεγαλοκτηματίου—ἐργοστασιάρχου—

(1) Πρὸ τοῦ 1920 εἶχον ἰδρυθῆ 2 Συνεταιρισμοὶ τὸ 1915, 1 τὸ 1917 καὶ 1 τὸ 1919.

ἔμπορου—χρηματοδότου, ὅπου δύναται τις νὰ δανεισθῆ ἀπὸ τὸ «ἀφεντικό».

Δὲν θὰ εἶχε ἄδικον νὰ ἰσχυρισθῆ τις ὅτι λόγῳ τῶν τότε εὐτυχῶν περιστάσεων ὤφειλε πᾶσα οἰκογένεια, πᾶσα οἰκονομικὴ ὄντοτης, νὰ ἔχη περισσευματιὰ διὰ πᾶσαν ἔκτακτον ἀνάγκην. Ὁ ἰσχυρισμὸς θὰ ἦτο ἴσως βᾶσιμος ἐξεταζόμενος ὑπὸ τὸ πρῖσμα τοῦ σημερινοῦ τρόπου σκέψεως, —ὁ ὁποῖος ἴσως νὰ εἶναι καὶ τὸ ἀποτέλεσμα τῆς κατὰ τὰς τελευταίας ταύτας περιόδους οἰκονομικῆς δυσπραγίας—κατὰ τὸν ὁποῖον τὸ ἄτομον πρέπει ἔστω καὶ ἐκ τῶν μὴ ὑπαρκτῶν περισσευμάτων του νὰ προσπαθῆ νὰ ἀποταμιεύῃ διὰ τὴν ἄγνωστον αὔριον. Σήμερον, ὁπότε ἡ ἀρχὴ αὕτη ἔχει ἀναγνωρισθῆ, τὰ ἄτομα δὲν εὐρίσκονται εἰς θέσιν νὰ τὴν ἐφαρμόσουν. Τότε, ὁπότε ἦτο δυνατὴ ἡ ἐφαρμογὴ τῆς, δὲν εἶχε γίνῃ αἰσθητὴ ἡ σημασία τῆς. Διότι καθ' ἣν στιγμὴν αἱ ἐργατικαὶ χεῖρες πάντοτε ἦσαν περιζήτητοι οὐδεὶς ἐσκέπτετο διὰ τὴν ἄγνωστον αὔριον. Ἄλλωστε ἡ οἰκονομία δὲν ἦτο γενικῶς ὅσον σήμερον ἐχρηματισμένη. Τοῦτο ἐπέδρα ἐπὶ τῆς νοοτροπίας τοῦ ἀτόμου, τὸ ὁποῖον τὰ περισσεύματά του, συνήθως, τὰ μετεχειρίζετο πρὸς ἀπόλαυσιν μᾶλλον παρὰ πρὸς ἀποταμίευσιν καὶ δημιουργίαν. Ἄλλὰ καὶ ἂν μερικοὶ ἀποταμιεύουν εἰς στιγμὰς οἰκονομικῆς ἐπαρκειᾶς καὶ ἀνθηρότητος, ἡ ἀποταμίευσις τῶν συνίσταται εἰς τὴν αὔξησιν τῆς ἐγγείου ἰδιοκτησίας τῶν, ἧτις ἀπετέλει τὸ κύριον μέσον προικίσεως τῶν θυγατέρων. (Περὶ τῆς τάσεως πρὸς διάθεσιν τῶν ἀποταμιευμάτων διὰ τὴν αὔξησιν τῆς ἐγγείου ἰδιοκτησίας, ἰδία εἰς τὰς νήσους, βλέπε I. Σούτσου «Πραγματεία περὶ παραγωγῆς καὶ διανομῆς τοῦ

πλούτου», Ἀθῆναι 1851). Ἡ ἀποταμίευσις εἰς χρῆμα μόνον εἰς χεῖρας ὀλίγων ἠδύνατο νὰ καταστῆ παραγωγική, διὰ τοὺς πολλοὺς ἦτο στεῖρα καὶ ἄγονος. Οὕτε ἄλλωστε καὶ καθίστατο αἰσθητὴ ἡ ἀνάγκη νὰ καταστῆ τὸ ἄτομον ἐπιχειρηματίας. Ἡ τοιαύτη ὁμως ἀποταμίευσις καὶ ἡ σπάνις τοῦ χρηματικοῦ κεφαλοῖου, κατὰ τὰς στιγμὰς καθ' ἃς τοῦτο ἦτο ἀναγκαῖον, εὐνοεῖ καὶ ἐντείνει τὴν ὑποδούλωσιν εἰς τὰ ὡς ἄνω στελέχη.

Ἡ πρώτη ἀξιόλογος ἔλλειψις χρημάτων εἶπομεν ὅτι ὄδηγεῖ εἰς τὸ γραφεῖον τοῦ «ἀφεντικοῦ». Ἡ τοιαύτη ἔλλειψις χρημάτων δὲν ὤφειλετο εἰς διαρκῆ αἰτία, ἀναγόμενα εἰς τὴν παθητικότητα τυχόν τοῦ οἰκονομικοῦ ἰσοζυγίου τῆς οἰκονομικῆς μονάδος, ἢ εἰς τὴν μὴ ἱκανοποιητικὴν ἀπόδοσιν τοῦ κύκλου τῆς ἀπασχολήσεως της, ὡς συμβαίνει τοῦλάχιστον κατὰ τὸ πλεῖστον σήμερον καὶ δι' ἣν σχεδὸν ἀποκλειστικὴν ἀνάγκην χορηγοῦνται τὰ λεγόμενα «καλλιεργητικὰ» δάνεια, ἀλλ' ἦτο ἔλλειψις τυχαία καὶ ἔκτακτος ὀφειλομένη κυρίως εἰς τὴν ἀνωτέραν βίαν, εἰς μίαν καταστροφὴν, μίαν ἀσθένειαν. Ὅπως δὲ ποτε, ὅπως καὶ ἂν εἶχε τὸ πρᾶγμα καὶ ὅπουδῆποτε καὶ ἂν ὤφειλετο ἢ προσφυγῆ εἰς τὸ «ἀφεντικόν», ὁ τοιοῦτος δανεισμὸς ἐπέτεινε καὶ ἀνανέωνε τὴν ὑπάρχουσαν κατὰ ἔθιμον δύναται τις νὰ εἴπῃ—ἔθιμον ὁμως τοῦ ὁποίου ἡ δημιουργία καὶ ἐπικράτησις ἀνάγεται εἰς ἱστορικὴν οἰκονομικὴν αἰτίαν—τρόπον τινα δουλείαν ἢ μᾶλλον μορφὴν ἀφανῶς ὑπαρχούσης δουλείας ἐπὶ τῆς ἐργασίας τῶν ἀτόμων τὰ ὅποια ἀπετέλουν τὴν οἰκονομικὴν μονάδα καὶ ἐπὶ τῶν προϊόντων τῆς ἐργασίας καὶ τῆς ἰδιοκτησίας των. Οὕτω καὶ ὁ δα-

νειζόμενος ὑποχρεοῦται νὰ ἐκθλίβῃ τὸν ἐλαιόκαρπον του εἰς τὸ ἐργοστάσιον τοῦ δανειστοῦ (ὄχι καλῶς βεβαίως καὶ ἔναντι ὑψηλῶν ἐκθλιπτικῶν), νὰ πωλῇ εἰς αὐτὸν τὸ προϊόν τῆς παραγωγῆς του καὶ νὰ χρησιμοποιῇ τὴν ἐργατικὴν του δύναμιν καὶ τὴν τοιαύτην τῆς οἰκογενείας του εἰς τὴν ἐπιχείρησιν (π.χ. ἐργοστάσιον, κλπ.) τοῦ δανειστοῦ.

Τοιαύτην οἰκονομικὴν θέσιν—ἐν σκιαγραφίᾳ ἀνωτέρω ἀναφερομένην καὶ εἰς τὰς γενικὰς μόνον αὐτῆς γραμμὰς—κατεῖχον εἰς τὴν οἰκονομικὴν ζωὴν τοῦ τόπου τὰ πρόσωπα ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα συνεκέντρωναν τὰς ιδιότητας τοῦ κτηματίου—ἐμπόρου—ἐργοστασιάρχου—τραπεζίτου. Περιουσίαι ἐδημιουργήθησαν ἐκ τῆς τοιαύτης τῶν πραγμάτων καταστάσεως καὶ ἐκ τῆς συγκεντρώσεως μεγάλου μέρους τῆς κτηματικῆς περιουσίας τῆς Νήσου ὑπὸ τὴν κατοχὴν ὠρισμένων ἀτόμων. Τὴν ἐκμετάλλευσιν ὅμως ταύτην ἤμβλυεν, καθὼς εἶδομεν, ἡ οἰκονομικὴ γενικὴ ἀνθηρότης ἢ ὁποῖα ἐπούλωνε τὰ τραύματα κατὰ πολὺ καὶ ἐν τῇ γενέσει των. Ἐκλειψάσης ὅμως τῆς οἰκονομικῆς ἀνθηρότητος, ἔνεκα γενικωτέρων λόγων, οἰκονομικῶν πολιτικῶν κλπ., ὠρθώθη τραγικὴ καὶ ἀπειλητικὴ ἢ νέα κατάστασις. Ὁ Συνεταιρισμὸς ἐκλήθη νὰ παρράσχη τὴν συμβολὴν του εἰς τὴν συνεχῆ, εἰρηρικὴν καὶ βαθμιαίαν μεταπροσαρμογὴν τῆς οἰκονομίας.

IV

Πρέπει νὰ ὁμολογηθῇ ὅτι ὅπως καὶ ἀλλαχοῦ οὕτω καὶ εἰς τὴν Λέσβον ἡ ἀνάπτυξις τῶν Συνεταιρισμῶν δὲν ὑπῆρξεν κανονικὴ καὶ βαθμιαία. Ἰδίᾳ κατηγο-

ρήθησαν οἱ Συνεταιρισμοὶ ὅτι προέβησαν εἰς ἐσπευσμένην ἀνέγερσιν ἐλαιουργείων, ἄνευ βάσεως παραγωγικῆς, ἐλέχθη δὲ καὶ ὅτι ἡ ἰδρυσις τῶν Συνεταιρισμῶν ἐν τῇ Νήσῳ ὑπῆρξεν ἐσπευσμένη μὴ ἔχουσα κίνητρον ἄλλο τι εἰμὴ τὴν συνένωσιν γεωργοκτηματιῶν τινῶν πρὸς εὐκολώτερον καὶ ἀμελέτητον δανεισμόν. Ἐπίσης ἐγράφη ὅτι «ὁ δανεισμός, τὸ παράλογον τοῦτο κίνητρον τῶν συνεταιριζομένων γεωργοκτηματιῶν ἐν συνδυασμῷ καὶ πρὸς τὴν μεγίστην δυστυχῶς προθυμίαν τῶν πιστωτριῶν Τραπεζῶν πρὸς χορήγησιν δανείων εἰς τὰ μέλη τῶν οὕτω συμπηγνυομένων Συνεταιρισμῶν, παρεμόρφωσε τὸν γεωργικὸν Συνεταιρισμὸν ἐν τῇ Νήσῳ εἰς σημεῖον μάλιστα ὥστε νὰ μὴ φαίνεται παντάπασι ἡ γεωργικοοικονομικὴ χρησιμότης του» (1).

Τὰ ἀνωτέρω ἀποτελοῦν ἐν μέρει μόνον διαπίστωσιν ὑφισταμένης καταστάσεως τῶν Συνεταιρισμῶν τῆς Νήσου, χρωματισμένην πολὺ μὲ ἀπαισιόδοξον πνεῦμα, ἀλλὰ καὶ δὲν εἶναι ἀπαύγασμα βαθείας τῶν πραγμάτων μελέτης καὶ προσπαθείας καθορισμοῦ τοῦ αἰτίου καὶ τοῦ ἀποτελέσματος. Τὸ ὅτι μὲν οἱ Συνεταιρισμοὶ ἐπὶ μὴ ἀσφαλῶν ἀπολύτως βάσεων ἰδρύθησαν καὶ τὸ ὅτι σήμερον αἱ πολῦτιμοὶ ὑπηρεσίαι τὰς ὁποίας προσφέρουν εἰς τὸν ἀγροτικὸν κόσμον καὶ γενικῶς εἰς τὴν οἰκονομίαν τῆς Νήσου δὲν εἶναι οἷαι θὰ ἠδύναντο νὰ εἶναι, οὐδεὶς βεβαίως ἀμφισβητεῖ. Ἄλλ' εἶναι ἀβάσιμον καὶ προδίδει ἐπιφανειακὴν μελέτην τῆς ἐξελίξεως τῆς οἰκονομίας τῆς Νή-

(1) Βλ. Β. Δ. Εὐαγγέλου «Ἡ Μυτιλήνη ἀπὸ γεωργοοικονομικῆς ἀπόψεως», Μυτιλήνη 1933.

σου τὸ ὑποστηριζόμενον καὶ εὐκόλως παρὰ τῶν μὴ γνωριζόντων τὰ πράγματα γινόμενον πιστευτόν, ὅτι πρὸ τῆς ἐμφανίσεως τῶν Συνεταιρισμῶν πάντα εἶχον καλῶς, ὅτε «αἰφνιδίως» οἱ γεωργοκτηματῖαι τῆς Νήσου ἀντίκρυσαν τὰ ταμεῖα τῶν Τραπεζῶν καὶ τὸν Συνεταιρισμόν, ἀπώλεσαν τὴν συναίσθησιν τῆς καταστάσεως καὶ ἤρχισαν συνεταιριζόμενοι διὰ νὰ πλησιάσουν εἰς τὰ ταμεῖα τῶν Τραπεζῶν καὶ νὰ δανεισθοῦν.

Ἡ ἀνάλυσις τῆς ἐξελίξεως τῆς οἰκονομίας τῆς Νήσου, τὴν ὁποίαν ἐπιχειρήσαμεν ἄνωτέρω, μᾶς πείθει ὅτι οὐχὶ ἡ ἐμφάνισις τῶν Τραπεζῶν καὶ τῶν Συνεταιρισμῶν ἐγένετο ἡ αἰτία τοῦ δανεισμοῦ, ἀλλὰ τοῦνατίον ἡ ἀνάγκη τοῦ δανεισμοῦ, γεννηθεῖσα ἐκ λόγων γενικῶν, τοὺς ὁποίους ἐσκιαγραφήσαμεν, εὔρε τὴν ἱκανοποίησιν της, κατὰ τρόπον βεβαίως ὄχι πάντοτε πρόσφορον, διὰ τοῦ Συνεταιρισμοῦ. Καὶ ἀκόμη περισσότερον. Ὁ Συνεταιρισμὸς δὲν ἱκανοποίησε μόνον τὴν δημιουργηθεῖσαν ἐκ τῶν ὡς ἄνω αἰτίων ἀνάγκην. Ὁ ῥόλος τῶν Συνεταιρισμῶν ἐν πρόκειμένῳ ὑπῆρξεν πολλαπλοῦς. Νὰ ἱκανοποιήσῃ τὰς ὑφισταμένας ἀνάγκας, ἀλλ' ἀκόμη νὰ δημιουργήσῃ καὶ ζήτησιν πιστώσεων πρὸς καλλιτέραν ὀργανώσιν τῆς παραγωγῆς καὶ νὰ «σύρῃ» τὴν πίστιν ἵνα ἀναγκάσῃ ταύτην καὶ ἀναπτύξῃ τὰς δραστηριότητάς της πρὸς τὴν κατεύθυνσιν τῆς ὀργανώσεως τῆς κατεργασίας, ἐμπορείας κ.λ.π. τῆς γεωργικῆς παραγωγῆς, πράγμα ὅπερ κατὰ πολὺ θὰ συνέβαλλε εἰς τὴν συγκράτησιν καὶ ἀναπροσαρμογὴν τῆς καταρροεύσεως οἰκονομίας τῆς Νήσου.

Καὶ αἱ μὲν ἀνάγκαι αἱ λεγόμεναι καλλιεργητικαί, ἰδίᾳ δὲ ἐν Λέσβῳ συντηρήσεως, ἀνέκυψαν κατὰ τὴν

στιγμὴν κατὰ τὴν ὁποίαν, λόγῳ τῶν αἰτίων τὰ ὁποῖα ἄνωτέρω ἐσημειώθησαν, ὁ κάτοικος τοῦ ἀστοχωρικοῦ Λεσβιακοῦ τοπείου ἀπώλεσε τὴν ἰσορροπίαν μεταξὺ ἐσόδων καὶ ἐξόδων (μειωθέντων κυρίως τῶν ἐσόδων διὰ τοῦ περιορισμοῦ τοῦ πεδίου ἀπασχολήσεώς του) διότι ἐξεμηδενίσθη τὸ πρότερον διὰ τὰς στοιχειώδεις ἀνάγκας τῆς καλλιιεργείας καὶ τῆς συντηρήσεως εὐρισκόμενον εἰς τὴν κατοχὴν του χρηματικὸν κεφάλαιον καὶ ἐμειώθησαν οἱ ἐξ ἄλλων πηγῶν πόροι του. Ἡ δὲ δημιουργηθεῖσα ὑπὲρ τὴν πλήρωσιν τῶν ὡς ἄνω ἀναγκῶν νέα διὰ τῶν Συνεταιρισμῶν ζήτησις ἦτο ἀναγκαία διὰ τὴν μεταπροσαρμογὴν τῆς οἰκονομίας, διὰ τὴν ἐντατικοποίησιν καὶ ἐπέκτασιν τῆς καλλιιεργείας καὶ γενικῶς τὴν καλλιτέραν στροφὴν πρὸς τὴν γεωργίαν, ἣτις στροφὴ ἦτο ἐνδεδειγμένη καὶ κατὰ πολὺ ἐπετεύχθη. Ἡ δὲ ὀργάνωσις τῆς κατεργασίας καὶ ἐμπορίας τοῦ προϊόντος τῆς ἐλαίας ἦτο ἀφ' ἑνὸς μὲν ἀλληλένδετος πρὸς τὴν ἐξέλιξιν τῆς ὀργανώσεως τῆς ἀγροτικῆς πίστεως, ἀφ' ἑτέρου δὲ καὶ ἀναγκαία τόσον διὰ λόγους περιφρουρήσεως τῶν συμφερόντων τῶν ἀγροτῶν, ὅσον καὶ διὰ λόγους προόδου κοινωνικῆς, οἰκονομικῆς καὶ τεχνικῆς.

Τοιαῦτα τὰ οὐσιαστικὰ αἷτια καὶ αἱ προϋποθέσεις τῆς ἰδρύσεως τῶν Συνεταιρισμῶν καὶ ἰδίᾳ τῶν ἐλαιουργικῶν πιστωτικῶν συνεταιρισμῶν, οἱ ὅποιοι ἀποτελοῦν τὴν ἐπικρατοῦσαν μορφήν Συνεταιρισμῶν ἐν Λέσβῳ.

Κατὰ τὴν ἴδρυσιν ὅμως τούτων εἶναι ἀληθὲς ὅτι ὁ δημιουργηθεὶς ὀργανισμὸς ὑπερεξεχείλησεν τὸν κύκλον ἐντὸς τοῦ ὁποίου ἔπρεπε, ὅταν κρίνωμεν ἐκ τῶν ὑστέρων ἐπὶ τῇ βάσει τῆς λογικῆς, νὰ περιορισθῇ

ἡ ἀνάπτυξις, ὅπως τοῦτο συμβαίνει συνήθως εἰς πᾶσαν δημιουργικὴν μὲ ἀποστολικὸν παλμὸν κίνησιν.

V.

Ἡ κίνησις τῶν Συνεταιρισμῶν ἐπὶ τῇ βάσει ἀριθμητικῶν δεδομένων ἔχει ὡς κάτωθι :

Τὸ 1933 οἱ ἰδρυθέντες, λειτουργοῦντες, ἀδρανοῦντες, προταθέντες πρὸς διάλυσιν καὶ διαλυθέντες Συνεταιρισμοὶ εἶχον ὡς κάτωθι (μὲ βάσιν τὸ ἔτος ἰδρύσεως).

Π Ι Ν Α Ξ Α'.

Ἔτος	Σύνολον ἰδρυθέντων	Ἐλαιουργικοὶ Πιστωτικοὶ				Γεωργικοὶ πιστωτικοὶ καὶ γεωργοκτηνοτροφικοὶ				Λοιποὶ			
		Λειτουργοῦντες	Ἀδρανοῦντες	Προταθέντες πρὸς διάλυσιν	Διαλυθέντες	Λειτουργοῦντες	Ἀδρανοῦντες	Προταθέντες πρὸς διάλυσιν	Διαλυθέντες	Λειτουργοῦντες	Ἀδρανοῦντες	Προταθέντες πρὸς διάλυσιν	Διαλυθέντες
1915	2									2			
1917	1									1			
1919	1									1			
1921	1	1											
1922	4	4											
1923	7	2			1	1				2			1
1924	14	3				4				4	1		2
1925	22	6	1		3	2	1			6			3
1926	7	2				3				2			
1927	11	6				4	1						
1928	17	8	1		2	4			2				
1929	8	2		1		1		1		2	1		
1930	13	3	1	3	1	3	1				1		
1931	2					1	1						
1932	3					1				2			
1933	5					3				2			
	118	37	3	4	7	27	4	1	20	7	2	—	6

Συγκεφαλαιούντες τὰ ἀνωτέρω στοιχεῖα ἔχομεν τὸν κάτωθι πίνακα τῆς καταστάσεως τῶν Συνεταιρισμῶν κατὰ τὸ 1933 :

Π Ι Ν Α Κ Ε Β'.

Κατηγορία Συνεταιρισμῶν	Σύνολον ἰδρυθέντων	Λειτουργοῦντες	Ἰδρανοῦντες	Προσπαθῆντες πρὸς διάλυσιν	Διαλυθέντες
Ἐλαιουργικοὶ πιστωτικοὶ	51	37	3	4	7
Γεωργ. καὶ γεωργοκτηνοτροφικοὶ.	52	27	4	1	20
Λοιποὶ	15	7	2	—	6
Σύνολον.	118	71	9	5	33

Ἀπὸ τῆς 31 Δεκεμβρίου 1933 μέχρι τῆς 31 Δεκεμβρίου 1936 ἡ ἐξέλιξις τῶν συνεταιρισμῶν ὑπῆρξεν ἡ κάτωθι :

Κατὰ τὸ 1934 ἰδρύθησαν 8 Συνεταιρισμοὶ Ἐξαγορᾶς καὶ Ἐνοικιάσεως γαιῶν καὶ βοσκοτόπων (ἀνταλλαξίμων) καὶ 1 Συνεταιρισμὸς Πιστωτικὸς Κτηνοτροφικός.

Κατὰ τὸ 1935 ἰδρύθησαν 8 Συνεταιρισμοὶ γεωργοκτηνοτρόφων.

Κατὰ τὸ 1936 ἰδρύθησαν 1 Συνεταιρισμὸς ἔξαγορᾶς γαιῶν καὶ 1 πωλήσεως σύκων.

Κατὰ τὸ 1934 οὐδεὶς Συνεταιρισμὸς διελύθη.

Κατὰ τὸ 1935 διελύθησαν 4 Συνεταιρισμοὶ ἐξ ὧν 2 εἶχον ἰδρυθῆ τὸ 1930 καὶ 2 τὸ 1929.

Κατὰ τὸ 1936 διελύθησαν 5 Συνεταιρισμοὶ ἐξ ὧν 1 εἶχε ἰδρυθῆ τὸ 1923, 1 τὸ 1924, 1 τὸ 1929, 1 τὸ 1930 καὶ 1 τὸ 1933.

Ἡ ἐξέλιξις τῶν στοιχείων τῶν σχετικῶν πρὸς
1923 μέχρι τέλους τοῦ 1935.

Π Ι Ν Α Ξ

Ἔτος	Συνεταιρι- σμοὶ	Συνεταῖροι	Ἀριθμὸς μερίδων
1923	11	753	1.632
1924	18	1.122	2.820
1925	31	2.528	8.736
1926	38	3.258	13.309
1927	41	3.702	16.422
1928	54	5.178	21.898
1929	59	5.857	25.378
1930	73	6.605	27.525
1931	77	6.798	28.173
1932	80	6.920	28.705
1933	79	7.160	28.633
1934	88	7.356	28.499
1935	96	7.521	26.716

τούς Συνεταιρισμούς ἔχει ὡς κάτωθι ἀπὸ τοῦ ἔτους

Γ'.

Ποσὸν δηλωθεισῶν μερίδων δρχ.	Ποσὸν καταβληθὲν ἐναντι μερίδων δρχ.	Ἀποθεματικά δρχ.	Εὐθύνη ἐπὶ δηλωθει- σῶν μερίδων δρχ.
795.500	778.700	3.974	3.912.500
1.409.400	1.375.150	9.367	8.781.500
4.457.850	4.063.950	101.667	49.778.500
6.784.300	6.570.888	262.380	108.369.500
10.161.600	9.618.480	395.221	139.200.000
14.597.800	14.231.092	770.912	261.178.500
15.789.900	15.079.024	1.283.833	279.480.000
19.192.600	16.236.085	2.213.069	345.132.000
20.547.150	17.099.662	1.965.510	358.424.000
20.113.850	18.532.289	2.147.081	358.872.500
20.614.300	17.866.923	1.844.934	380.599.000
20.368.150	18.329.949	1.932.549	398.550.000
18.983.500	17.002.600	2.172.948	340.314.100

*Αν λάβωμεν ὡς συγκριτικὴν βᾶσιν (100) τὸ ἑαυτᾶ, ἔχει ὡς κάτωθι :

Π Ι Ν Α Ξ

*Έτος	Συνεταιρισμοί	Συνεταίροι	*Αριθμὸς μερίδων
1923	100.—	100	100
1924	163.6	143	173
1925	281.8	336	535
1926	345.5	433	815
1927	372.7	492	1.008
1928	491.—	688	1.343
1929	536.3	778	1.557
1930	663.6	878	1.688
1931	700.—	903	1.728
1932	727.2	921	1.761
1933	718.1	951	1.757
1934	800.—	977	1.748
1935	872.7	999	1.639

ἔτος 1923 ἡ ἐξέλιξις τῶν ὡς ἄνω στοιχείων, ὡς πρὸς

Δ'.

Ποσὸν δηλωθεισῶν μερίδων δρχ.	Ποσὸν καταβληθὲν ἐναντι μερίδων δρχ.	*Αποθεματικά δρχ.	Εὐθύνη ἐπὶ δηλωθει- σῶν μερίδων δρχ.
100	100	100	100
177	177	238	224
560	522	2.605	1.269
853	844	6.669	2.768
1.277	1.235	10.136	3.558
1.835	1.828	19.766	6.675
1.985	1.937	32.918	7.143
2.413	2.085	56.744	8.821
2.579	2.196	50.397	9.161
2.529	2.379	55.103	9.173
2.591	2.294	47.305	9.728
2.560	2.353	49.500	10.187
2.386	2.183	55.715	8.609

Ἐκ τῆς ἀπογραφῆς τοῦ 1923 μέχρι τέλους τοῦ 1935 ἡ ἐπι-
 τῶν συνεταίρων, τῶν συνεταιρικῶν μερίδων (δηλω-
 θεματικῶν καὶ τῆς εὐθύνης ἔχει ὡς κάτωθι:

Π Ι Ν Α Ξ

Ἔτη	Συνεταιρι- μοί	Ἀναλογία συνεταίρων ἐπὶ ἐκάστου Συνεταιρισμοῦ	Ἀναλογία μερί- δων ἐπὶ ἐκά- στου Συν)σμοῦ
1923	11	68.5	148.4
1924	18	62.3	156.7
1925	31	81.5	281.8
1926	38	85.7	350.3
1927	41	90.3	400.5
1928	54	95.9	405.5
1929	59	99.3	431.7
1930	73	90.5	377.—
1931	77	88.3	365.9
1932	80	86.5	358.6
1933	79	90.6	359.9
1934	88	83.6	323.8
1935	96	78.4	278.3

ἐκάστου Συνεταιρισμοῦ μέση ἀναλογία κατ' ἔτος
 θεῖσαι—καταβληθεῖσαι—ἀριθμὸς αὐτῶν) τῶν ἀπο-

Ε'.

Ποσὸν δηλωθεισῶν μερίδων ἐπὶ ἐκάστου Συνισμοῦ δρχ.	Καταβληθὲν ποσὸν μερίδων ἐπὶ ἐκάστου Συνισμοῦ δρχ.	Ἀποθεματικά ἐπὶ ἐκάστου Συνισμοῦ δρχ.	Εὐθύνη ἐπὶ ἐκάστου Συνισμοῦ δρχ.
72.318	70.791	361	360.228
78.300	76.397	520	487.861
143.800	131.095	3.279	1.605.758
178.539	172.918	6.905	2.841.303
247.844	234.597	9.639	3.395.123
270.329	282.057	14.258	4.836.638
267.625	255.576	21.758	4.736.950
262.912	222.142	30.316	4.728.836
266.848	222.074	25.526	4.654.857
251.423	231.654	26.838	4.485.907
260.940	226.164	28.354	4.817.671
231.456	208.295	21.961	4.528.977
197.745	177.111	22.635	3.544.928

Γ.

Η ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΘΕΣΙΣ ΤΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ
ΚΑΙ ΤΑ ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΝΤΑ ΑΥΤΟΥΣ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ

Η ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΘΕΣΙΣ ΤΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ ΚΑΙ ΤΑ ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΝΤΑ ΑΥΤΟΥΣ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ

I.

Ὁ Λεσβιακὸς ἐλαιουργικὸς Συνεταιρισμὸς εἶναι συνεταιρισμὸς παραγωγῶν, μὲ σκοπὸν πιστωτικὸν καὶ κοινῆς χρήσεως μηχανικῶν μέσων, δυνάμενος νὰ ἐκτελῇ, ὅταν ἐκάστοτε ἀποφασισθῇ, προμηθευτικὰς καὶ ἀπὸ κοινοῦ πωλήσεως ἐργασίας. Ἐπικρατεῖ ὁ τύπος τῆς περιορισμένης εὐθύνης. Ἡ περιφέρεια ἐκάστου δὲν ὑπερβαίνει τὴν τῆς κοινότητος εἰς ἣν ἐδρεύει. Τοῦτ' ἔστι δὲ κυρίως διότι ἡ φύσις τῶν Συνεταιρισμῶν τούτων ὡς ὄργάνων ἀσκήσεως τῆς πίστεως ἐπιβάλλει τὸν περιορισμὸν τοῦ κύκλου δράσεώς των ἐντὸς στενῆς περιφερείας. Ἐκ παραλλήλου ὁμως ἡ φύσις των ὡς κατόχων μηχανικῶν μέσων, τὰ ὁποῖα πρέπει νὰ χρησιμοποιήσῃ ὅσον τὸ δυνατόν εὐρύτερος κύκλος παραγωγῶν, ἐπιβάλλει τὴν, κατὰ τὸ δυνατόν, ἐπέκτασιν τῆς περιφερείας των, ἵνα καταστῇ δυνατὴ ἡ ἐπὶ μακρότερον κατ' ἔτος χρονικὸν διάστημα λειτουργία τῶν συνεταιρικῶν ἐγκαταστάσεων, ἵνα κατέλθῃ ἡ κατὰ μονάδα κατεργαζομένου προϊόντος ἐπιβάρυνσις τούτου διὰ γενικῶν ἐξόδων. Μεταξὺ τῶν δύο τούτων τάσεων τῶν ἐκ τῆς διπλῆς φύσεως τῶν Συνεταιρισμῶν προεχομένων τείνει νὰ διαχαράξῃ ἕκαστος συνεταιρισμὸς τὴν περιφερείαν του ἐπὶ τῇ βάσει τῶν το-

πικῶν συνθηκῶν, (ὑπάρχοντα εἰς τὴν περιφέρειαν ἔλαιουργεῖα, ὑπάρχουσαι ἀνάγκαι, κόστος μεταφορᾶς ἔλαιοκάρπου καὶ δυνατότης ταύτης, δυνατότης καὶ συμφέρον διατηρήσεως ἀκατεργάστου ἐπὶ τι διάστημα τῆς παραγωγῆς, κλιματολογικαὶ συνθήκαι ὠριμάνσεως κλπ.). Κατὰ κανόνα ἕκαστος συνεταιρισμὸς περιορίζεται ἐντὸς μιᾶς χωρικῆς κοινότητος, ταύτης δὲ τοὺς ἀγρότας τείνει νὰ συσσωματώσῃ περιξ του, καὶ νὰ ἐξυπηρετήσῃ. Μέλη τῶν ἔλαιουργικῶν πιστωτικῶν συνεταιρισμῶν εἶναι κυρίως οἱ μεσοκτηματῖαι καὶ τινὲς μεγαλοκτηματῖαι⁽¹⁾.

Ἐκ τῶν λοιπῶν συνεταιρισμῶν οἱ γεωργικοὶ πιστωτικοὶ περιορίζονται εἰς τὰς πιστωτικὰς ἐργασίας, οἱ δὲ συνεταιρισμοὶ τῶν γεωργοκτηνοτρόφων τελευταίως ἤρχισαν νὰ παρουσιάζουν ποιάν τινα ἀξιόλογον κίνησιν, οὐχ ἦτιον ὅμως εὐρίσκονται εἰσέτι εἰς τὰ πρῶτα βήματα τῆς ἀναπτύξεώς των.

II.

Γενικῶς δύναται νὰ εἴπῃ τις ὅτι οἱ Συνεταιρισμοὶ ἐν Λέσβῳ δὲν παρουσιάζουν τὴν ζωτικότητα ἐκείνην τὴν ὁποίαν θὰ ἔπρεπε νὰ παρουσιάζουν, πολλὰ δὲ καὶ ποικίλα τὰ αἷτια τῆς καταστάσεως ταύτης.

(1) Τοὺς ἔλαιοκτηματῖας τῆς Νήσου δυνάμεθα νὰ διακρίνωμεν α εἰς μεγαλοκτηματῖας οἵτινες συχνάκις ἐξασκοῦν καὶ ἀστικόν τι ἐπάγγελμα (ιατροί, δικηγόροι, ἔμποροι, μεγαλοκαταστηματάρχαι), β) εἰς μεσοκτηματῖας, οἱ ὁποῖοι κατὰ κανόνα ἐξασκοῦν καὶ ἀστικόν ἐπάγγελμα τι (συνήθως βιοτέχναι, ἐπαγγελματῖαι), καὶ γ) εἰς μικροκτηματῖας, οἱ ὁποῖοι τὴν μεγαλύτεραν ἐργατικὴν των δύναμιν διαθέτουν διὰ τὴν καλλιέργειαν τῶν κτημάτων τῶν μεγαλοκτηματιῶν καὶ μεσοκτηματιῶν καὶ εἰς ἄλλας ἐργασίας (βιοτεχνία κλπ.).

Ἰδία οἱ Συνεταιρισμοὶ ἐν Λέσβῳ ἠδύναντο νὰ ἐπεκτείνουν ἐπιτυχῶς τὸν κύκλον τῆς δράσεώς των, οἱ μὲν ἐλαιουργικοὶ εἰς τὴν ἀπὸ κοινοῦ πώλησιν τοῦ προϊόντος των (ἐλαίου) καὶ τὴν ἴδρυσιν ἰδίων ἐγκαταστάσεων πυρηνελαιουργείας, τινὲς δὲ τῶν λοιπῶν εἰς ἐργασίας ἀπὸ κοινοῦ πωλήσεως, πάντες δὲ εἰς προμηθευτικὰς ἐργασίας (1).

Ἡ Λέσβος παρουσιάζει δυνατότητα τοιαύτης ἐπεκτάσεως τῶν ἐργασιῶν. Ἐπίσης ὑπάρχει δυνατότης πλήρους ὀργανώσεως τῶν γεωργοκτηνοτρόφων τῆς Νήσου, καί, διὰ τοῦ Συνεταιρισμοῦ, συστηματικοῦ τῆς ὀργανώσεως καὶ ἐκμεταλλεύσεως τοῦ κτηνοτροφικοῦ πλούτου τῆς Νήσου.

III.

Παρ' ὅλας ὁμως τὰς δυνατότητας ταύτας μέχρι τοῦδε οἱ Συνεταιρισμοὶ δὲν ἐπεξέτειναν τὸν κύκλον δράσεώς των πρὸς τὰς ὡς ἄνω κατευθύνσεις. Οἱ κυριώτεροι λόγοι οἱ ὅποιοι τοὺς ἠμπόδισαν νὰ ἐξελιχθοῦν καὶ νὰ ἀναπτυχθοῦν εἶναι οἱ κάτωθι.

1) οἱ Συνεταιρισμοὶ, κυρίως οἱ Ἐλαιουργικοὶ, δὲν ἰδρύθησαν κανονικῶς.

2) κατὰ τὴν ἰδρυσίν των εὐρέθησαν πρὸ κρίσεως τῆς οἰκονομίας τῆς Νήσου, τὴν ὁποίαν ἐπεδεινωσε ἡ κρίσις τοῦ ἐλαίου καὶ τοῦ καπνοῦ καὶ ἐν γένει ἡ γεωργικὴ κρίσις.

(1) Σημειοῦμεν μεθ' ἱκανοποιήσεως τὴν ἐπιτυχεῖσαν τελευταίως πρόοδον πρὸς τὴν κατεύθυνσιν ταύτην ὑπὸ τοῦ ἐλαιουργικοῦ Συνεταιρισμοῦ Θεσμῆς ὅστις ἐπελήφθη τῆς ὀργανώσεως τῆς ἐργασίας προμηθείας ἄρτου εἰς τὰ μέλη του προτιθέμενος νὰ ἰδρῦσῃ καὶ ἴδιον ἀρτοποιεῖον.

3) ἠμποδίσθησαν, κυρίως οἱ Ἐλαιουργικοὶ, εἰς τὴν ἀνάπτυξίν των ὑπὸ τοῦ Ν. 5289.

4) διὰ διαφόρους λόγους δὲν ἐπετεύχθη εἰσέτι ἰσχυρὰ κεντρικὴ ὀργάνωσις των καὶ δὲν ἐπροχώρησεν ἢ συνειδητοποίησις.

5) ἠμποδίσθησαν ὑπὸ τῆς γενικῆς θέσεως τοῦ φυτικοῦ πλούτου τῆς Νήσου.

6) ἠμποδίσθησαν, κατὰ τι, ὑπὸ τοῦ χαρακτηῆρος τοῦ Λεσβίου.

Τοὺς λόγους τούτους ἀναλύομεν κατωτέρω.

1) Οἱ Συνεταιρισμοὶ δὲν ἰδρύθησαν κανονικῶς. — Ἠρευνήσαμεν ἤδη τὰ οὐσιαστικὰ αἷτια διὰ τὰ ὁποῖα ἰδρύθησαν οἱ Συνεταιρισμοὶ ἐν Λέσβῳ, ὅπως ἰδρύθησαν. Προβαίνοντες νῦν εἰς τὴν ἐξέτασιν τῶν παρατηρηθέντων κατὰ τὴν ἴδρυσίν των διακρίνομεν ὅτι οἱ Ἐλαιουργικοὶ Συνεταιρισμοί, λόγῳ ἀντικανονικῆς τότε ἀσκήσεως τῆς ἀγροτικῆς πίστεως, ἴδρυσαν τὰ ἐλαιουργεῖα των κατὰ τὸ πλεῖστον (ἐκτὸς τῶν μερίδων των) διὰ δανείων βραχυπροθέσμων μὲ βαρὺν τόκον. Τοιοῦτοτρόπως οὗτοι εὐρέθησαν συχνὰ εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ πληρώνουν βαρεῖς τόκους ὑπερμερίας, τὰ δὲ μέλη των ἐδεινοπάθησαν διὰ νὰ στηρίξουν τὰ βάρη τὰ ὁποῖα εἶχον ἀναλάβει οἱ Συνεταιρισμοὶ των, προβαίνοντες, κυρίως, εἰς συνεχεῖς ἀυξήσεις τῶν μερίδων (κατὰ ποσὸν καὶ ἀριθμόν). Οὕτω ἔφθασαν συνεταιῖροι νὰ ἔχουν καταβάλει διὰ μερίδας των εἰς τοὺς Συνεταιρισμοὺς περιουσίας ὀλοκλήρους (π.χ. δρχ. 65.000 ἕκαστος). Πρέπει νὰ σημειωθῇ δὲ ὅτι ἡ ἐγγραφὴ τῶν συνεταιῖρων διὰ μερίδας δὲν ἦτο πάντοτε ἀνάλογος τῆς παραγωγῆς, ἀλλ' ἀκανόνιστος καὶ εἰς πολλοὺς προαιρετικὴ.

Ὑπὸ τὸ βάρος τῶν ἀνωτέρω ὑποχρεώσεων οἱ Συνεταιρισμοὶ ἤρχισαν νὰ κάμπτονται, δυνηθέντες δὲ νὰ διασωθοῦν ἀπὸ κατάρρευσιν, ἐκτὸς ἄλλων μέσων καὶ διὰ τῆς ὑπὸ τῆς Α. Τ. Ε. ἀναλήψεως τῶν βαρυνόντων αὐτοὺς χρεῶν καὶ τῆς μετατροπῆς τούτων εἰς μακροπρόθεσμα τοκοχρεωλυτικά, δὲν ἠδυνήθησαν εἰσέτι νὰ ἀποδώσουν τελείως.

2) Οἱ Συνεταιρισμοὶ κατὰ τὴν ἰδρυσίν των εὐρέθησαν πρὸ κρίσεως.— Τὴν κρίσιν τῆς οἰκονομίας τῆς Νήσου ἐσκιαγραφῆσαμεν ἀνωτέρω. Ταύτην ἦλθεν νὰ ἐπιδεινώσῃ ἡ κρίσις τῶν τιμῶν τοῦ ἐλαίου, αἱ ὁποῖαι κατὰ τὰ ἔτη 1929—33 παρουσίασαν ἀποτόμους μεταπτώσεις. Ἡ κρίσις αὕτη ἡ ὁποία ἐπλήξε τοὺς ἐλαιοπαραγωγοὺς καὶ κατ' ἀντανάκλασιν τὸ σύνολον τῆς οἰκονομίας τῆς Νήσου ἐπέδρασε πολὺ δυσμενῶς ἐπὶ τῆς ἀναπτύξεως τῶν νεαρῶν ἐλαιουργικῶν καὶ λοιπῶν συνεταιρισμῶν, δύναται δέ τις νὰ ὑποστηρίξῃ ὅτι ἡ περίοδος αὕτη ὑπῆρξεν ἡ κρισιμωτέρα περίοδος διὰ τοὺς Συνεταιρισμοὺς τῆς Νήσου, τὴν ὁποίαν ὁμως εὐτυχῶς διῆλθον ἄνευ σημαντικῶν ἀπωλειῶν, κυρίως δὲ δι' ἀρνητικῶν ἀπωλειῶν, δι' ἀνακοπῆς τῆς προόδου των. Παράλληλον ἐπίδρασιν ἐπὶ τῆς ἐξελίξεως τῶν Συνεταιρισμῶν εἶχεν ἡ καπνικὴ κρίσις ἡ ὁποία ἀνέκοψε τὴν ἐπικερδῆ ἀπασχόλησιν, ἰδίᾳ τῶν πληθυσμῶν τοῦ βορείου καὶ δυτικοῦ τμήματος τῆς Νήσου, εἰς τὴν νέαν καλλιέργειαν ἡ ὁποία ἤρχισε νὰ ἐπεκτείνεται ἀπὸ τῆς ἐγκαταστάσεως τῶν προσφύγων.

3) Ἐμποδίσθησαν ἀπὸ τὸν Ν. 5289.— Πολλὰ διατάξεις ἐρχόμεναι νὰ διακανονίσουν ἐν ζήτημα δὲν κατορθώνουν παρὰ νὰ δημιουργήσουν νέα ζη-

τήματα μεγαλύτερα εἰς ὄγκον καὶ ἔκτασιν καὶ πρωτευούσης σπουδαιότητος.

Οὕτω ἡ διάταξις τοῦ Νόμου 5289 καθ' ἣν δὲν ἐπιτρέπεται διανομὴ κερδῶν μεταξὺ τῶν συνεταιρίων πρὶν ἢ τὸ ἔκτακτον ἀποθεματικόν φθάσῃ τὸ σύνολον τῶν δηλωθεισῶν μερίδων ἀνέκοψε τὴν πρόοδον τῶν ἐλαιουργικῶν Συνεταιρισμῶν καὶ κατ' ἀντανάκλασιν καὶ τῶν λοιπῶν τοιούτων. Εἰς σχετικὸν ὑπόμνημα των, ὑποβληθὲν εἰς τοὺς ἀρμοδίους κατὰ τὴν ψήφισιν τοῦ νόμου 5289, ἔλεγον οὗτοι χαρακτηριστικῶς ὅτι ἂν αἰτιθέμεναι διατάξεις προϋπῆρχον δὲν θὰ ἦτο δυνατόν νὰ ἴδρυνθοῦν οἱ Συνεταιρισμοί.

Ὑπεστηρίχθη δὲ τότε ὑπὸ τῶν ἐλαιουργικῶν συνεταιρισμῶν ὅτι αἱ σχετικαὶ πρὸς τὸ ἔκτακτον ἀποθεματικὸν διατάξεις ἀποβαίνουν εἰς βλάβην τούτων, καθότι οἱ συνεταιῖροι διαθέσαντες ὀλοκλήρους περιουσίας εἰς μερίδας ὑπὲρ τοῦ Συνεταιρισμοῦ (οὐχὶ ἀναλόγους πάντοτε πρὸς τὴν παραγωγὴν των ἀλλὰ καὶ προαιρετικὰς) ἀναμένουν τὴν εἴσπραξιν μερίσματος, τρόπον τινὰ ὡς τόκον ἐπὶ τῶν διατεθέντων κεφαλαίων των, ἵνα ἀνταποκριθοῦν εἰς τὰς ἔναντι τρίτων ἀναληφθείσας ὑποχρεώσεις των ὅπως ἐξοικονομήσουν τὰ ἀπαιτούμενα χρήματα ἵνα ἐγγραφοῦν εἰς τὸν Συνεταιρισμὸν καὶ στηρίξουν τοῦτον (αὔξεις μερίδων κατ' ἀξίαν καὶ ἀριθμὸν). "Ἄλλως πάντες οἱ διὰ πολλὰς μερίδας ἐγγεγραμμένοι συνεταιῖροι μὴ λαμβάνοντες μερίσματα θὰ σπεύσουν νὰ ἐξέλθουν μετὰ τὴν πάροδον τῆς ὑποχρεωτικῆς παραμονῆς των εἰς τὸν Συνεταιρισμὸν, μὴ δυνάμενοι νὰ ἀναμένουν εἴκοσι καὶ πλέον ἔτη, μετὰ τὴν πάροδον

τῶν ὁποίων θὰ ἠδύναντο νὰ λαμβάνουν μέρος ἐπὶ τῶν κερδῶν.

Ταῦτα ὑπεστηρίχθησαν τότε. Ἐκ τῆς ἐξετάσεως ὅμως βαθύτερον τῶν πραγμάτων ἀποδεικνύεται ὅτι διὰ τῶν διατάξεων περὶ ἐκτάκτου ἀποθεματικοῦ ὄχι μόνον οἱ νῦν μετέχοντες κεφαλαιοῦχοι θὰ προτιμήσουν νὰ ἀποσυρθοῦν ἀλλὰ καὶ καταδικάζεται ὁ συνεταιρισμὸς εἰς αἰώνιαν στασιμότητα καὶ εἰς περιορισμὸν τοῦ κύκλου δράσεώς του τόσον κατὰ τὴν περίοδον τοῦ σχηματισμοῦ τῶν ἀποθεματικῶν ὅσον καὶ μετὰ τὸν σχηματισμὸν αὐτῶν. Τοῦτο δὲ θὰ συμβῆ ἔκ τοῦ ὅτι :

α) Εἶναι πιθανὸν ὅτι οὐδέποτε οἱ ἐλαιουργικοὶ συνεταιρισμοὶ θὰ σχηματίσουν ἀποθεματικά (οὐδὲ κἂν τακτικά, τὰ ὁποῖα ἄλλως ἰσχυροσῶν τῶν προηγουμένων διατάξεων ἀπαραιτήτως θὰ ἐσχηματίζοντο), ἐφ' ὅσον ἰσχύουν αἱ ὡς ἄνω διατάξεις.

Εἶναι προφανὲς ὅτι οἱ συνεταιῖροι θὰ ἐφρόντιζαν νὰ εὔρουν τρόπον διὰ τοῦ ὁποίου νὰ εἰσπράττουν τὰ ἐπὶ τῶν κερδῶν μερίσματά των, ἀντὶ νὰ τὰ ἀφίσουν διὰ τὸν σχηματισμὸν ἀποθεματικῶν. Ἴδου τὶ γίνεται σήμερον : Ἀντὶ οἱ συνεταιρισμοὶ νὰ διανέμουν μερίσματα ἐπὶ τῶν κερδῶν, ἐφ' ὅσον τοὺς ἀπηγορεύθη τοῦτο μέχρις οὔτου τὸ ἐκτακτὸν ἀποθεματικὸν νὰ φθάσῃ τὸ σύνολον τῶν δηλωθεισῶν μερίδων, ἐφαρμόζουν τὴν μέθοδον τῆς παροχῆς τῶν ὑπηρεσιῶν των εὐθηνότερον. Οὕτω π.χ. ἀντὶ νὰ ἀπαιτοῦν δι' ἐκθλιπτικά δρχ. 150 τὸ μόδιον ἀπαιτοῦν 120, ἢ ἀντὶ νὰ δανείζον πρὸς 7 % δανείζον πρὸς 6 %. Τοιοῦτοτρόπως εἰς τὸ τέλος ὄχι μόνον κέρδη δὲν παρουσιάζονται διὰ νὰ μεταφερθοῦν εἰς τὰ ἀποθεμα-

τικά, ἀλλὰ πολλάκις παρουσιάζονται καὶ ζημίαι, μὲ ἀποτέλεσμα ἐκστρατείαν τῶν ἀντιπάλων ἐναντίον τοῦ Συνεταιρισμοῦ καὶ ἀποκαρδίωσιν τοῦ συνεταίρου, ὁ ὁποῖος χρησιμοποιεῖ μὲν εὐθηνότερον τὰς ὑπηρεσίας τοῦ συνεταιρισμοῦ καὶ εἰσπράττει ὑπὸ ἄλλην μορφήν τὰ χρήματα τὰ ὁποῖα ἄλλως θὰ εἰσέπραττε ὡς μέροςισμα, δὲν ἐννοεῖ ὁμως τοῦτο. Διότι σημασίαν κατὰ τὴν νοοτροπίαν τοῦ χωρικοῦ ἔχει τὸ ὅτι εἰς τὸ τέλος τοῦ ἔτους θὰ κληθῆ νὰ εἰσπράξῃ 100 ἢ 1000 δραχ. «μαζωμένο παρὰ» ὅπως τὸν ἐννοεῖ ἐκεῖνος καὶ ὄχι τὸ ὅτι θὰ ὠφεληθῆ 5 ἢ 10 δραχ. ἐκάστην φορὰν πούν χρησιμοποιεῖ τὰς ὑπηρεσίας τοῦ συνεταιρισμοῦ. Ἐξ ἄλλου διὰ τοῦ τρόπου αὐτοῦ δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ σχηματισθοῦν καὶ τακτικὰ ἀποθεματικά, καθότι δὲν παρουσιάζονται περισσεύματα διὰ τὴν κράτησιν ὑπὲρ αὐτῶν τοῦ 10 %.

β) Ἄν σχηματίσουν ἀποθεματικά θὰ παύσουν νὰ δέχωνται ἄλλους συνεταίρους καὶ θὰ περιορίζεται βαθμηδὸν ἡ κίνησις τοῦ Συνεταιρισμοῦ.

Ἐποθέσωμεν ὅτι ὁ Συνεταιρισμὸς δὲν θὰ ἀκολουθήσῃ τὴν ὡς ἄνω μέθοδον, ἀλλὰ θὰ σχηματίσῃ ἀποθεματικά. Καὶ κατὰ μὲν τὴν περίοδον τοῦ σχηματισμοῦ τῶν ἀποθεματικῶν οὐδεὶς βεβαίως θὰ ἔχῃ τὴν διάθεσιν νὰ ἐγγραφῆ συνεταῖρος, πολλοὶ δὲ θὰ ἀποχωροῦν, καὶ ἀποτέλεσμα ἀφ' ἑνὸς μὲν τῆς ἀποχωρήσεως ἀφ' ἑτέρου δὲ τῆς μὴ εἰσόδου νέων θὰ εἶναι ἡ ἔξασθένησις τῶν συνεταιρισμῶν καὶ πολλάκις ἡ καταστροφὴ των. Ἐστω ὁμως ὅτι ὁ συνεταιρισμὸς μὲ μερίδας δηλωθείσας δραχ. 2.000.000 ἐσχημάτισε ἕκτακτον ἀποθεματικὸν ἐκ 2.000.000 δραχ. Μετὰ ταῦτα κατὰ τὸν νόμον ἐπιτρέπεται ἡ διανομὴ μερι-

σμάτων. Πολλοὶ θὰ εἶναι ἐκεῖνοι, οἱ ὁποῖοι τότε θὰ ὑποβάλλουν αἰτήσεις εἰσόδου. Ἄλλὰ τότε (πολὺ περισσότερον ἀπ' ὅ,τι συμβαίνει σήμερον), οἷανδήποτε ἀνάγκην νέων συνεταίρων καὶ ἂν ἔχη ὁ Συνεταιρισμός, οὐδεὶς ἐκ τῶν ὑποβαλόντων αἰτήσεις θὰ γίνῃ δεκτός, διότι ὁ συνεταῖρος εἶναι εἰς θέσιν νὰ ἐννοήσῃ ὅτι τὰ μερίσματα τὰ ὁποῖα θὰ διανεμῶνται τώρα δὲν εἶναι μόνον τὸ προῖδόν τῆς μετὰ τοῦ συνεταιρισμοῦ συνεργασίας τῶν συνεταίρων, ἀλλὰ καὶ τὸ προῖδόν τῆς ἐκμεταλλεύσεως τῶν 2.000.000 δραχ. τοῦ ἐκτάκτου ἀποθεματικοῦ, χρημάτων δηλαδὴ τὰ ὁποῖα ἀνήκουν εἰς τοὺς παλαιοὺς συνεταίρους καὶ ἐπὶ τῶν ὁποίων δὲν ἔχουν δικαίωμα οἱ νέοι. Οὐδεὶς συνεταῖρος θὰ γίνῃ δεκτός μὲ τοὺς σημερινοὺς ὄρους, δηλ. νὰ ὑποχρεοῦται ὁ εἰσερχόμενος μόνον εἰς τὴν καταβολὴν τῆς μερίδος του καὶ τῶν μικρῶν δικαιωμάτων ἐγγραφῆς. Νέοι συνεταῖροι θὰ γίνουν δεκτοὶ μόνον ἐὰν πληρῶσουν καὶ τὴν ἀναλογίαν των ἐπὶ τῶν ἀποθεματικῶν, ὑπὸ μορφήν μεγάλων δικαιωμάτων ἐγγραφῆς. Διὰ τοῦ ὀρισμοῦ ὅμως τῶν μεγάλων δικαιωμάτων ἐγγραφῆς παρεμποδίζεται ἡ εἴσοδος νέων συνεταίρων, δεδομένου μάλιστα ὅτι ἐκτὸς τῶν Συνεταιρισμῶν εὐρίσκονται ἰδίᾳ οἱ μικροπαραγωγοί.

Τοιοῦτοτρόπως οὔτε κατὰ τὴν περίοδον τοῦ σχηματισμοῦ τῶν ἀποθεματικῶν, οὔτε μετ' αὐτὴν εἶναι εὐκόλος ἡ εἴσοδος νέων μελῶν.

Ἐπάρχει ὅμως ἀνάγκη νὰ αὐξηθῇ ὁ κύκλος τῶν μελῶν τῶν ἐλαιουργικῶν συνεταιρισμῶν καὶ τοῦτο διὰ δύο τινά: 1) Διότι τοῦτο τὸ ἀπαιτεῖ τὸ συμφέρον τῶν ὑφισταμένων συνεταιρισμῶν, ἐκ τῶν ὁποίων τινὲς δὲν ἔχουν παραγωγὴν ἀντίστοιχον τῆς δυναμικότητος

τῶν ἐλαιουργείων των καὶ συνεπῶς τὸ κόστος τῆς κατεργασίας τοῦ ἐλαιοκάρπου εἶναι πολὺ μεγαλύτερον παρ' ὅτι θὰ ἦτο ἂν ἡ εἰς ἐλαιοκάρπον παραγωγή τῶν μελῶν ἦτο ὅση ἡ δυναμικότης τῶν ἐγκαταστάσεών των. 2) Διότι τοῦτο ἀπαιτεῖ τὸ συμφέρον γενικώτερον τῆς συνεταιριστικῆς κινήσεως. Ὑπάρχουν δηλαδὴ Συνεταιρισμοὶ τῶν ὁποίων ἡ εἰς ἐλαιοκάρπον παραγωγή τῶν μελῶν των εἶναι σχεδὸν ἀρκετὴ διὰ τὴν κίνησιν τῶν ἐλαιουργείων των καὶ τῶν ὁποίων ὁμως πάλιν δέον ἀπαραιτήτως νὰ ἐπιδιωχθῇ ἡ αὔξησις τῶν μελῶν καὶ δὴ νὰ ἐπιδιωχθῇ ἡ εἴσοδος νέων ἐκ τῶν ἐλαιοπαραγωγῶν μικρᾶς δυναμικότητος, οἱ ὅποιοι σήμερον ἔχουν μείνει ἐκτὸς τοῦ Συνεταιρισμοῦ, ἵνα ἀκριβῶς ὁ λεσβιακὸς ἐλαιουργικὸς Συνεταιρισμὸς καταστῇ πλέον λαϊκὸς καὶ διευκολυνθῇ ἡ ἐξέλιξις του καὶ ἡ ἐπέκτασις τῶν ἐργασιῶν του καὶ εἰς ἄλλους συγγενεῖς κλάδους.

Παρ' ὅλην ὁμως τὴν ὑπάρχουσαν ἀνάγκην, δι' οὗς λόγους ἀνεφέραμεν ἀνωτέρω, ἀλλὰ καὶ διότι δὲν ἐγένετο ἡ σχετικὴ προπαγάνδα καὶ δὲν ἐτέθη τὸ σχετικὸν πρόγραμμα δὲν ὑπάρχει αἰσθητὴ εἴσοδος νέων συνεταίρων εἰς τοὺς ἐλαιουργικὸς συνεταιρισμοὺς (εἰς μερικὸς ὑπάρχει ἔξοδος), ἀλλὰ μόνον συνεργασία τρίτων μετὰ τῶν ἐλαιουργικῶν συνεταιρισμῶν, συνεργασία μάλιστα, ἡ ὁποία ἔχει λάβει συνεχῆ προοδευτικὴν ἐξέλιξιν.

Ἡ συνεργασία αὕτη συνίσταται εἰς τὴν εἰς τὸ ἐλαιουργεῖον τῶν Συνεταιρισμῶν ἐκθλιψιν τοῦ ἐλαιοκάρπου τῶν τρίτων καὶ τὴν πιστωτικὴν ἐνίσχυσιν τοῦ τρίτου παρὰ τοῦ Συνεταιρισμοῦ, ἢ ἀπλῶς τὴν

διευκόλυνσιν αὐτοῦ διὰ τὸν δανεισμόν, συστήματα τὰ ὁποῖα ἠναγκάσθη ὁ Συνεταιρισμὸς νὰ ἀντιγράψῃ παρὰ τῶν ἐργοστασιαρχῶν διὰ νὰ ἐκθλίβουν οἱ μεμονωμένοι τὸν ἐλαιόκαρπὸν τῶν εἰς τὸ συνεταιρικὸν ἐργοστάσιον κατὰ τὰ ἀνωτέρω.

Ἡ συνεργασία αὕτη ἀποδεικνύει ὅτι ἀναγνωρίζονται αἱ ὑπηρεσίαι τοῦ Συνεταιρισμοῦ παρὰ τῶν τρίτων (καλλιτέρα ἐκθλιψις, διευκόλυνσις καὶ μικρὸν κόστος δανεισμοῦ κ.λ.π.) καὶ ὅτι παρὰ τοῦτο δὲν εἰσέρχονται εἰς τὸν Συνεταιρισμόν. Τοῦτο δὲ συμβαίνει τόσον διὰ τὰ ἐκ τοῦ νόμου 5289 αἷτια, τὰ ὁποῖα προεσημειώσαμεν, ὅσον καὶ διότι οἱ τρίτοι οὗτοι βοηθούμενοι τόσον παρὰ τῶν Συνεταιρισμῶν, ὅσον καὶ τῆς ΑΤΕ δὲν εὐρίσκουν τὸν λόγον διατι νὰ εἰσέλθουν εἰς τὸν Συνεταιρισμόν καὶ νὰ ἔχουν συγχρόνως ὑποχρεώσεις, ἐνῶ δύνανται νὰ καρποῦνται μόνον ὠφελήματα ἄνευ εὐθύνης τινος.

4) Δὲν ἐπειτεύχθη εἰσέτι ἰσχυρὰ Κεντρικὴ Ὀργάνωσις τῆς συνεταιριστικῆς κινήσεως τῆς Νήσου.

Ἡ Ἐνωσις Συνεταιρισμῶν Λέσβου ἰδρυθεῖσα τῷ 1930 ὑπὸ 13 Συνεταιρισμῶν ἤρξατο λειτουργοῦσα μόλις ἀπὸ τῆς 1 Μαΐου 1936. Ἡ δύναμις τῆς Ἐνώσεως ἔχει ὡς κάτωθι :

	Συνεταιρισμοὶ	Μέλη Συνεταιρισμῶν
24]3]930	13	—
31]12]36	39	4.100.—
24]4]37	43	4.500.—

Ἐκ τῶν ὡς ἄνω 43 Συνεταιρισμῶν, οἱ ὁποῖοι ἀνήκουν εἰς τὴν δύναμιν τῆς Ἐνώσεως σήμερον, εἶναι :

Ἐλαιουργικοὶ	26
Γεωργικοὶ	8
Γεωργοκτηνοτροφικοὶ	3
Κτηνοτροφικοὶ	3
Γαλακτοκομικοὶ	2
Καπνικοὶ	1
	<hr/> 43

Αἱ μέχρι τοῦδε ἐργασίαι τῆς Ἐνώσεως, μικραὶ σχετικῶς, περιορίσθησαν εἰς τὸ πιστωτικὸν μέρος, εἰς τὴν ἀπὸ κοινοῦ πώλησιν τῶν ἐλαιοπυρρήνων τῶν μελῶν τῆς Συνεταιρισμῶν καὶ εἰς διενέργειαν προμηθευτικῶν τινῶν ἐργασιῶν.

5) Ἐμποδίσθησαν ὑπὸ τῆς γενικῆς θέσεως τοῦ φυτικοῦ πλούτου τῆς νήσου.

Λόγοι οἰκονομικοῖστορικοὶ τοὺς ὁποίους ἀνεπτύξαμεν ἄνωτέρω (ἀπόδοσις ἐργασίας ναύτου, ἐπαγγελματίου, ἐμπορίου, ξενητεμμένου), ἀλλ' ἐν πολλοῖς καὶ αὐτὴ ἡ διαμόρφωσις τοῦ ἐδάφους (λοφῶδες) συνέτειναν ὥστε ἡ νῆσος νὰ μαστίζεται ὑπὸ τῶν κακῶν τῆς μονοκαλλιεργείας.

Ἐπικρατεῖ εἰς τὸ νότιον καὶ ἀνατολικὸν μέρος ἡ ἐλαιοκαλλιέργεια, καθότι αὕτη δὲν ἀπαιτεῖ συνεχῆ ἀπασχόλησιν καὶ καλλιέργειαν. Ἡ φύσις τῆς ἐλαιοκαλλιιεργείας εἶναι τοιαύτη ὥστε καὶ μετὰ πολυχρόνιον ἀπουσίαν τοῦ ἰδιοκτῆτου ἡ καλλιέργεια παραμένει ἡ αὐτή, τῶν ἀποτελεσμάτων τῆς μὴ παρακολουθήσεώς της ἀναφερομένων κυρίως μὲν εἰς τὴν παραγωγὴν—ποιοτικὴν καὶ ποσοτικὴν—πολὺ δὲ ὀλιγώτερον ἐπ' αὐτῆς ταύτης τῆς ὑπάρξεως τῆς καλλιιεργείας, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον εἰς ἐλαχίστας δεινδρῶδεις καλλιιεργείας συμβαίνει, σχεδὸν καθόλου δὲ εἰς τὰς λοιπὰς.

Τὸ βόρειον τμήμα τῆς νήσου εἶναι σχεδὸν ἀκαλλιέργητον, περισσότερον πετρῶδες, μᾶλλον δὲ χρησιμοποιοῦται ὡς βοσκή. Ἡ καπνοκαλλιέργεια εἶχεν ἐπεκταθῆ κατὰ τι ἐκεῖ ἀπὸ τῆς ἐγκαταστάσεως τῶν προσφύγων, τῶν ὁποίων ἡ συμβολὴ ὑπῆρξεν γενικῶς αἰσθητὴ εἰς τὴν γεωργικὴν πρὸοδον τῆς νήσου.

Γενικῶς ἐπὶ τῆς λοιπῆς παραγωγῆς—πλὴν τῆς ἐλαιοπαραγωγῆς—λόγῳ τοῦ μικροῦ αὐτῆς δὲν εἶναι δυνατὸν εὐρέως νὰ ἀναπτύξῃ τὰς δραστηριότητάς του ὁ Συνεταιρισμός.

Ἡ συνεταιριστικὴ κίνησις ἡ ὁποία ἦτο δυνατὸν νὰ δημιουργηθῆ πέριξ τῆς καπνοπαραγωγῆς ἀνεκόπη ἐν τῇ γενέσει της, λόγῳ τῆς καπνικῆς κρίσεως. Παρέμεινεν οὕτω ἡ ἐλαία ἡ μόνη καλλιέργεια τοὺς πέριξ τῆς ὁποίας ἀπασχολομένους παραγωγοὺς ὁ Συνεταιρισμός ἠδύνατο νὰ συσσωματώσῃ. Καὶ πράγματι οὕτω συνέβη. Οἱ ἐλαιουργικοὶ πιστωτικοὶ Συνεταιρισμοὶ παρουσίασαν μίαν τεραστίαν ἀνάπτυξιν, ἡ ὁποία ἀνεκόπη βραδύτερον λόγῳ τῆς κρίσεως τοῦ ἐλαίου. Ἦδη ἤρχισαν ἐκ νέου νὰ ἀνασυγκροτοῦνται διὰ νέας ἐξορμήσεις. Ἄργα διαφαίνεται ἡ συνεταιριστικὴ πώλησις τοῦ ἐλαίου. Σήμερον ὅμως οὗτοι, ὡς ἐλέχθη, περιορίζονται εἰς τὴν ἱκανοποίησιν τῶν εἰς χρῆμα ἀναγκῶν τῶν μελῶν των—τινὲς ἐν πολλοῖς δι' ἰδίων κεφαλαίων—καὶ εἰς τὴν κατεργασίαν τοῦ ἐλαιοκάρπου των εἰς κοινὰς ἐγκαταστάσεις (κοινὰ μηχανικὰ μέσα—ἐλαιουργεῖα) οὐχὶ δὲ καὶ εἰς κοινὴν κατεργασίαν. Ἡ φύσις τοῦ προϊόντος εἶναι τοιαύτη ὥστε ἐνῶ ἀναγκάζει τὴν χρῆσιν κοινῶν μηχανικῶν μέσων καὶ ἐγκαταστάσεων ἐμποδίζει τὴν ἀπὸ κοινοῦ ἔκθλιψιν. Εἰς τοὺς γαλακτοκομικοὺς συ-

νεταιρισμούς ἢ φύσις τοῦ προϊόντος ὑποβοηθεῖ τὴν ἀπὸ κοινοῦ κατεργασίαν καὶ τὴν ἀπὸ κοινοῦ πώλησιν μὲ μεγάλας δυνατότητας ἐπιτυχίας. Ἡ κατεργασία τοῦ γλεύκου γίνεται ἐπιτυχεστέρα ἀπὸ κοινοῦ παρ' ὅ,τι δύναται νὰ γίνῃ ἀπὸ τοὺς παραγωγοὺς μεμονωμένως. Εἰς τοὺς ἐλαιουργικοὺς ὅμως συνεταιρισμοὺς ἢ ἀπὸ κοινοῦ ἐκθλίψις (ἀπὸ κοινοῦ κατεργασία) ἀποτελεῖ πρόβλημα εἰσέτι, πρόβλημα τοῦ ὁποίου ἢ ἐπίλυσις θὰ διαχαράξῃ νέας δυνατότητας ἐπιτυχίας καὶ τεραστίας ἐξελίξεως τῶν ἐλαιουργικῶν συνεταιρισμῶν, πρόβλημα τοῦ ὁποίου ἢ λύσις θὰ ὀδηγήσῃ ἀσφαλέστατα εἰς τὴν ἀπὸ κοινοῦ πώλησιν τοῦ ἐλαίου. Ἡ πώλησις δὲ αὕτη μετὰ τὴν ἀπὸ κοινοῦ κατεργασίαν εἶναι σχεδὸν βεβαία ὅτι θὰ στεφθῇ ὑπὸ ἐπιτυχίας, διότι εἰδικοί λόγοι θὰ τὴν ὑποβοηθήσουν.

Σήμερον ἢ δρᾶσις τοῦ Συνεταιρισμοῦ εἶναι μικρά, ἔξαιρετικῶς περιορισμένη. Ὁ παραγωγὸς θὰ προσκομίσῃ τὸν ἐλαιόκαρπον του εἰς τὰς ἀποθήκας τοῦ συνεταιρικοῦ ἐλαιουργείου ὀλίγον πρὸ τῆς ἐκθλίψεως. Ἡ ἀποθήκευσις θὰ γίνῃ εἰς χωριστὰ δι' ἕκαστον διαμερίσματα καὶ μετὰ πάροδον χρόνου τινὸς θὰ γίνῃ ἢ ἐκθλίψις χωριστὰ τῆς παραγωγῆς ἐκάστου συνεταιίρου. Τὸ ἐκ τῆς ἐκθλίψεως ἔλαιον θὰ παραληφθῇ ὑπὸ τοῦ παραγωγῶν πρὸς ἀποθήκευσιν εἰς τὰς ἰδικὰς του ἀποθήκας (διαφόρου φύσεως καὶ χωρητικότητος) ἢ θὰ ἐναποθηκευθῇ ἐπ' ἐνοικίῳ (ἢ καὶ δωρεάν) εἰς τὰς ὑφισταμένας τυχὸν ἀποθήκας τῶν συνεταιρισμῶν, ἀλλὰ εἰς χωριστὰ πάλιν δοχεῖα, θὰ ἀκολουθήσῃ δὲ ἢ πώλησις μεμονωμένως.

Ὑπὸ τοιαύτας προϋποθέσεις αἱ ὠφέλειαι τὰς ὁποίας προσπορίζεται ὁ συνεταιρὸς ἐκ τοῦ συνεταιρι-

σμοῦ εἶναι ἀσφαλῶς μικραί, συνίστανται δὲ εἰς τὴν καλλιτέραν ἐκθλιψιν, ποσοτικὴν καὶ ποιοτικὴν, καὶ εἰς τὴν μείωσιν τοῦ κόστους ἐκθλίψεως, ἐνῶ ἠδύνατο νὰ ᾔσαν ἀσυγκρίτως μεγαλύτεραι διὰ τῆς ἀπὸ κοινοῦ ἐκθλίψεως.

Τὸ ζήτημα λοιπὸν τῆς ἀπὸ κοινοῦ πωλήσεως καὶ μειώσεως τῶν ἐξόδων θὰ λυθῆ τελείως καὶ ἐπιτυχῶς μόνον διὰ τῆς λύσεως τοῦ ζητήματος τῆς ἀπὸ κοινοῦ ἐκθλίψεως, τὸ ὁποῖον ὁμως παρουσιάζει μεγίστας δυσκολίας, καθότι α) ἡ διαφορὰ τῆς εἰς ἔλαιον παραγωγῆς τοῦ ἐκθλιβομένου ἐλαιοκάρπου ἀπὸ μιᾶς περιφερείας εἰς ἄλλην εἶναι κολοσσιαία (ἀπὸ τοῦ ἀπλοῦ εἰς τὸ διπλάσιον). β) Ἡ διαφορὰ ποιότητος εἶναι ἐπίσης μεγάλη ὀφειλομένη τόσον εἰς τὴν τοποθεσίαν τοῦ κτήματος, ὅσον καὶ εἰς τὸν τρόπον τῆς καλλιεργείας, συγκομιδῆς ἀποθηκεύσεως, χρόνου καὶ τρόπου ἐκθλίψεως κλπ. γ) Ἄλλ' ἐπίσης ὑπάρχει διαφορὰ χρώματος, ὀσμῆς κλπ. Πάντα ταῦτα δὲν εὐνοοῦν τὴν ἀπὸ κοινοῦ κατεργασίαν.

6) Ἡμποδίσθησαν ὑπὸ τοῦ χαρακτηῆρος τοῦ Λεσβίου.

Πράγματι ὁ ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν πλείστων ὄσων παραγόντων διαμορφωθείς ἐν πολλοῖς ἀτομιστικὸς χαρακτηρ τῶν Λεσβίων δὲν ἐπέτρεψεν μίαν εὐρυτέραν πρόοδον εἰς τοὺς Συνεταιρισμούς.

Δ.

ΛΗΠΤΕΑ ΜΕΤΡΑ

ΛΗΠΤΕΑ ΜΕΤΡΑ

Ἐκ τῆς ἐπισταμένης ἐξετάσεως τῆς ἱστορικῆς ἐξελίξεως τῶν Συνεταιρισμῶν ἐν Λέσβῳ καὶ τῶν ἀπασχολούντων αὐτοὺς προβλημάτων προκύπτει ὅτι εἶναι ἀνάγκη :

1) Ὅσον ἀφορᾷ τοὺς ἐλαιουργικούς Συνεταιρισμούς.

α) νὰ ἀκολουθηθῇ παρὰ τῶν ἀρμοδίων πρόγραμμα πειθαναγκασμοῦ εἰσόδου εἰς τοὺς συνεταιρισμοὺς τῶν τρίτων, νὰ διαφωτισθοῦν καταλλήλως οἱ συνεταιρισμένοι περὶ τῆς ἀνάγκης τῆς εἰσόδου ταύτης καὶ νὰ καταργηθοῦν αἱ σημειωθείσαι διατάξεις τοῦ νόμου 5289 περὶ ἐκτάκτων ἀποθεματικῶν.

Δὲν ἀμφισβητεῖται βεβαίως ἡ ἀξία τοῦ ἐκτάκτου ἀποθεματικοῦ κεφαλαίου ὡς καὶ ἡ σπουδαιότης τοῦ νὰ εἶναι ὁ συνεταιρισμὸς ἀνεξάρτητος τῶν ξένων κεφαλαίων. Ἄλλ' ἐὰν ἐξακολουθήσουν νὰ ἰσχύουν αἱ σήμερον ἰσχύουσαι διατάξεις πολὺ φοβούμεθα ὅτι θὰ εὐρεθῶμεν πρὸ ἀνυπολογίστων ζημιῶν. Ἄν σκοπὸς τῶν διατάξεων περὶ ἐκτάκτου ἀποθεματικοῦ εἶναι νὰ γίνῃ ὁ συνεταιρισμὸς ἀνεξάρτητος τῶν ξένων κεφαλαίων, νομίζομεν ὅτι κάλλιστα δύνανται νὰ καταργηθοῦν αὗται καὶ νὰ ἀντικατασταθοῦν διὰ δια-

τάξεως ἢ ὁποία, ὑπὸ ὠρισμένης προϋποθέσεως, νὰ ἐπιβάλλῃ τὴν ὑποχρεωτικὴν ἀποταμίευσιν ποσοστοῦ ἐπὶ τῶν κερδῶν, διὰ τῆς ὁποίας καὶ πάλιν ὁ συνεταιρισμὸς γίνεται ἀνεξάρτητος τῶν ξένων κεφαλαίων, ἀλλὰ καὶ ὁ συνεταιῖρος γνωρίζει ὅτι ἐξερχόμενος τοῦ συνεταιρισμοῦ θὰ εἰσπράττῃ τὰς καταθέσεις του, πράγμα τὸ ὁποῖον δὲν συμβαίνει τώρα μὲ τὰ ἀποθεματικά.

Μόνη ἐπωφελῆς διάταξις περὶ διανομῆς τῶν κερδῶν εἰς τοὺς ἐλαιουργικοὺς συνεταιρισμοὺς θεωρεῖται ἢ εἰς τὰ παλαιότερα ὑποδείγματα καταστατικῶν ὑπάρχουσα κατὰ τὴν ὁποίαν τὸ 10% διατίθεται ὑπὲρ τοῦ τακτικοῦ ἀποθεματικοῦ, 20% ὑπὲρ τοῦ ἐκτάκτου ἀποθεματικοῦ καὶ τὸ ὑπόλοιπον διαμοιράζεται τὸ ἥμισυ μὲν ἀναλόγως τοῦ λαβεῖν τῶν μερίδων, τὸ ἕτερον δὲ ἥμισυ ἀναλόγως τῶν συναλλαγῶν τοῦ συνεταιῖρου μετὰ τοῦ συνεταιρισμοῦ.

Οὕτω καὶ μικρὰ ἀποθεματικά σχηματίζονται (πολὸν ὠφέλιμα διὰ νὰ κρατοῦν τοὺς παλαιούς καὶ νὰ διευκολύνουν τὴν εἴσοδον νέων) καὶ διευκολύνεται δι' ὅλης τῆς ὀργανώσεως ἡ λειτουργία τοῦ συνεταιρισμοῦ καὶ ἡ εἴσοδος νέων μελῶν, ἀλλὰ συγχρόνως ὠφελοῦνται τόσον οἱ περισσότερον μετὰ τῶν συνεταιρισμῶν συνεργαζόμενοι, ὅσον καὶ οἱ διαθέτοντες πολλὰ κεφάλαια διὰ νὰ δύναται ὁ συνεταιρισμὸς νὰ παρέχῃ τὰς ὑπηρεσίας του εὐθηνότερον εἰς ὅλους.

β) Νὰ γίνῃ εἰς τοὺς ἐλαιουργικοὺς Συνεταιρισμοὺς ἀναπροσαρμογὴ τῶν μερίδων τῶν συνεταιῖρων βάσει τῆς εἰς ἐλαιόκαρπον παραγωγῆς τῶν ἐλαιοκτημάτων των, κρατουμένων τῶν ἐπιστρεπτέων μερίδων, ἂν ἔχει ἀνάγκην τούτων ὁ Συνεταιρισμὸς καὶ ἂν στέργουν

οἱ δικαιούχοι, ὑπὸ μορφήν μακροπροθέσμων δανείων μὲ ἱκανοποιητικὸν τόκον.

Ἐν συναφείᾳ πρὸς τὴν ἀναπροσαρμογὴν τῶν μερίδων εὐρίσκεται καὶ ἡ πρότασις τῶν Συνεταιρισμῶν ὅπως εἰς τὸ ἄρθρον 20 τοῦ νόμου 602 προστεθῆ διάταξις καθ' ἣν μετ' ἀπόφασιν τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου (τηρουμένων ὅλων τῶν διὰ τὴν ἐγγραφὴν συνεταίρων διατυπώσεων) ἐπιτρέπεται εἰς τοὺς ἐλαιουργικοὺς συνεταιρισμοὺς ἢ μεταβίβασις ἀπὸ συνεταίρου παραμένοντος τοιούτου εἰς ἕτερον πρόσωπον καθιστάμενον συνεταῖρον μέρους τῶν προαιρετικῶν μερίδων, δι' ἃς ἔχει ἐγγραφῇ ὁ πρῶτος. Ἡ λήψις τῆς νομοθετικῆς ταύτης προνοίας εἶναι ἀναγκαία, καθότι ὡς ἐλέχθη πολλοὶ συνεταῖροι ἔχουν ἐγγραφῇ προαιρετικῶς διὰ πολλὰς μερίδας (π.χ. 50 μερίδας ἀξίας συνολικῆς δρχ. 65.000) αἱ ὁποῖαι καὶ ἀποτελοῦν σημαντικὸν μέρος τῆς περιουσίας του. Τὸ μέρος τοῦτο, τὸ ἐπὶ πλεόν τῶν ὑποχρεωτικῶν μερίδων εἶναι σκόπιμον καὶ δίκαιον νὰ δύναται νὰ χρησιμοποιεῖται ὁ συνεταῖρος δι' ἐκτάκτους ἀνάγκας του καὶ δὴ διὰ τὴν προίκισιν τῶν θυγατέρων του κλπ. Ἡ διάταξις αὕτη ἐκτὸς τοῦ ὅτι διευκολύνει πολλὰ μέλη συντελεῖ καὶ εἰς τὴν αὔξησιν τῶν μελῶν τοῦ Συνεταιρισμοῦ.

γ) Νὰ γίνῃ μείωσις τῆς ἀξίας τῶν μερίδων εἰς ὅσους ἐλαιουργικοὺς συνεταιρισμοὺς εἶναι αὗται ὑπερβολικὰ μεγάλαι, ἀκολουθουμένης τῆς ἐν τῇ προηγουμένη παραγράφῳ ἀρχῆς.

2) Νὰ καταβληθῆ προσπάθεια ἀναπτύξεως τῶν ἐργασιῶν τῆς Ἑνώσεως Συνεταιρισμῶν, καθότι τὸ μόνον μέσον διὰ τοῦ ὁποίου οἱ συνεταιρισμοὶ τῆς

Λέσβου θὰ δυνηθοῦν νὰ ἐργασθοῦν ἐντατικῶς πρὸς πάσας τὰς κατευθύνσεις εἶναι ἡ δημιουργία συνδυε-
κοῦ κρῖκου μεταξὺ ὄλων τῶν συνεταιρισμῶν, ἰσχυρᾶς
Ἐνώσεως Συνεταιρισμῶν, ἡ ὁποία θὰ συστηματο-
ποιήσῃ τὰς ἐπιδιώξεις τῶν συνεταιρισμῶν, θὰ δη-
μιουργήσῃ τὴν ἀπαιτουμένην διὰ ταύτας δύναμιν,
θὰ ὑποβοηθήσῃ τοὺς ἀσθενεῖς συνεταιρισμοὺς καὶ
θὰ τοὺς ποδηγήσῃ, ἀλλὰ κυρίως θὰ συστηματο-
ποιήσῃ καὶ θὰ ὑποτάξῃ καὶ θὰ χρησιμοποιήσῃ ἐπω-
φελῶς τὰς ἀσκόπως δαπανωμένας σήμερον μεμονω-
μένως δυνάμεις ὑπὸ τῶν κατὰ πολὺ ἀτομιστῶν Λε-
σβίων. οἱ ὁποῖοι καὶ ὡς διοικηταὶ τῶν συνεταιρικῶν
ὀργανώσεων ἐνεργοῦν συχνάκις ἀσυστηματοποιήτως
καὶ οὐχὶ μετ' ἐπιμονῆς καὶ συνεχείας.

Τὰ παραδείγματα τῶν Ἐνώσεων Συνεταιρισμῶν
ἄλλων περιφερειῶν τῆς χώρας, αἱ ὁποῖαι κατῳρ-
θωσαν νὰ ἀναδειχθοῦν κολοσσιαῖοι εἰς δρᾶσιν συνε-
ταιρικοὶ ὀργανισμοὶ μὲ τὰ ἀσθενῆ μέσα τὰ ὁποῖα
διέθετον, ἐπιτρέπουν νὰ ἐλπίζῃ τις ὅτι εἰς τὴν Λέ-
σβον ὅπου αἱ συνθῆκαι εἶναι πολὺ εὐνοϊκαὶ ἡ Ἐνω-
σις δύναται νὰ ἀναπτυχθῇ τὰ μέγιστα.

3) Νὰ γίνῃ παραλλήλως ἐργασία μορφωτικὴ καὶ
διαπαιδαγωγικὴ ἵνα οἱ ἀγρόται κατορθώσουν νὰ ἐμ-
βαθύνουν εἰς τὴν οὐσίαν τοῦ Συνεταιρισμοῦ καὶ κα-
τανοήσουν πλήρως τὰ σχετικὰ πρὸς τὸν συνεταιρι-
σμὸν ζητήματα καὶ τὴν ἀληθῆ τοῦ θεσμοῦ τούτου
φύσιν.

4) Νὰ καταβληθῇ προσπάθεια ἀναπτύξεως τῶν
πλουτοπαραγωγικῶν πηγῶν τῆς Νήσου καὶ τῆς ἐν-
τατικωτέρας ἐκμεταλλεύσεως αὐτῶν, ἰδίως τῆς ἐλαιο-

παραγωγῆς, βάσει τῶν δημιουργηθεισῶν νέων συν-
θηκῶν. Ἡ ἀνάπτυξις αὕτη θὰ διευκολύνη τὸ ἔργον
τῶν συνεταιρισμῶν καὶ θὰ δυνηθοῦν οὕτοι νὰ κινη-
θοῦν πρὸς νέας κατευθύνσεις.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ.....	Σελ. 5
*Ιστορική εξέλιξις τῶν Συνεταιρισμῶν.....	» 9
*Ἡ σημερινή θέσις τῶν Συνεταιρισμῶν καὶ τὰ ἀπα- σχολοῦντα αὐτοὺς προβλήματα.....	» 31
Ληπτέα μέτρα.....	» 49